

23. Yleiset työt

Kaupungin yleisten töiden lautakunnan v:lta 1942 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Edellisen vuoden kesäkuussa puhjennut sota jatkui koko kertomusvuoden ajan. Tästä johtuen yleisten töiden lautakunnan ja rakennustoimiston toiminta oli nytkin monessa suhteessa poikkeuksellista. Suuren määrän viranhaltijoita ja työntekijöitä ollessa edelleenkin sota- ja työpalveluksessa oli moninaisten töiden ja tehtävien suorittaminen täten vähentyneellä työvoimalla useinkin varsin vaikeata.

Yleisten töiden lautakuntaan kuuluivat v. 1942 puheenjohtajana johtaja E. Huttunen ja varapuheenjohtajana oikeusneuvosmies K. Furuholm maaliskuun 31 p:ään saakka, jolloin hänet omasta pyynnöstään vapautettiin tästä tehtävästä. Kokouksessaan viimeainittuna päivänä valitsi lautakunta varapuheenjohtajakseen vuoden loppuun insinööri T. Vähäkallion. Muina jäseninä kuuluivat lautakuntaan pankinjohtaja T. Grotenfelt, toimitsija E. Härmä, sähkötyöntekijä O. Oksanen ja professori O. Tarjanne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli kaupungin teknillinen johtaja, insinööri E. Moring. Lautakunnan sihteerinä toimi varatuomari H. Arvidson.

Joulukuun 12 p:nä kuoli lautakunnan monivuotinen jäsen T. Grotenfelt.

Johtaja Huttunen, joka sairauden vuoksi toukokuun puolivälistä lukien oli ollut estynyt hoitamasta puheenjohtajan tehtäviä, luopui v:n 1942 päättyessä monivuotisesta toiminnastaan yleisten töiden lautakunnan jäsenenä ja puheenjohtajana.

Lautakunta kokoontui 45 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 1 021 asiaa. Lähetettyjen kirjelmien luku oli 391.

Lautakunnan alaisena toimi rakennustoimisto kaupungininsinöörin johdolla jakautuen kansliaosastoon, satamarakennusosastoon, katurakennusosastoon, talorakennusosastoon, puisto-osastoon, varasto-osastoon sekä tilivirastoon, joka viimeksi mainittu hoiti toimiston tilejä. Rakennustoimiston lähettämien kirjelmien luku oli 200.

Lautakunnan vuoden aikana käsittelemistä työ- y.m. asioista ja kertomusvuoden aikana teetetyistä uudis- ja korjaustöistä tehdään selkoa rakennustoimiston eri osastojen toimintaa koskevissa selostuksissa. Mainittakoon tässä kuitenkin eräitä lautakunnassa suoranaisesti esillä olleita huomattavia asioita:

Katajanokan järjestelysuunnitelma. Kaupunginhallitus oli jo v. 1938 pyytänyt yleisten töiden lautakunnalta lausuntoa kiinteistölautakunnan laatimasta Katajanokan ranta-aluetta koskevasta järjestelysuunnitelmasta, jonka pääasiallisena tarkoituksena oli sanotun kaupunginosan puistokysymyksen selvittäminen ja uuden rantaviivan vahvistaminen. Joutuessaan kertomusvuonna käsittelemään tätä asiaa lautakunta totesi, että siihen liittyy monia Katajanokan ja sen asemakaavan kehitykselle tärkeitä järjestelykysymyksiä, joista tärkein oli kysymys Katajanokan kanavan säilyttämisestä tai täyttämisestä. Lausunnossaan lautakunta esitti sitten syyt, jotka puhuvat kanavan täyttämisen puolesta ja sitä vastaan, päätyn lopuksi siihen, että ratkaisevaa kannanottoa asiassa ei vielä voida tehdä, vaan kysymystä on koko laajuudessaan edelleen valmisteltava.

Lautakunnan ja rakennustoimiston arkistokysymys. Rakennustoimiston arkistotilat ovat kovin hajallaan, mikä johtuu siitä, että toimiston eri osastot sijaitsevat eri puolilla kaupunkia. Arkistokysymystä ei kuitenkaan voida lopullisesti järjestää, ennenkuin uuden huoneiston hankkiminen on tullut ratkaistuksi, eikä sodan vielä jatkuessa voida ryhtyä nykyistenkään arkistojen suhteen sellaisiin muutostöihin, mitkä voimassaoleva, julkisia arkistoja koskeva asetus edellyttää suoritettaviksi viimeistään v:n 1942 loppuun mennessä. Tämän johdosta lautakunta päätti ehdottaa kaupunginhallitukselle, että valtionarkistolta pyydetäisiin pidennystä toistaiseksi lautakunnan ja rakennustoimiston arkistotilojen saattamiseksi asetuksen edellyttämään kuntoon.

Asuntorakennustoiminnan ohjaaminen. Kaupunginarkkitehti oli jättänyt yleisten töiden lautakunnan käsiteltäväksi kaupunginhallitukselle osoittamansa esityksen, että kaupunki ryhtyisi entistä tehokkaammin johtamaan asuntotuotantoa ja ohjaamaan myöskin yksityisten toimintaa tällä alalla nykyistä terveempään suuntaan, missä tarkoituksessa aloitteentekijä ehdotti erityisen toimikunnan asettamista asiaa valmistelemaan. Aloite edellytti melkoisen suurta yksityisen rakennusyritteliäisyyden säännöstelyä, ei ainoastaan vähävaraisten vaan myöskin kaikkien muiden rakennuttajien osalta, minkä vuoksi sen toteuttamisella katsottiin olevan laajoja sosiaalisia ja asemakaavallisia sekä työttömyyskysymyksenkin järjestelyä koskevia seurauksia. Kun kuitenkin asian ei katsottu kuuluvan lautakunnan varsinaiseen toimialaan, vaan lähinnä kiinteistöhallintoon, lautakunta ei halunnut käsitellä tätä laajakantoista aloitetta asian tässä vaiheessa, vaan jätti sen kaupunginhallituksen harkittavaksi samalla pyytäen saada myöhemmin palata siihen siltä osalta, mikä koskee lautakunnan toimialaa.

Työvelvollisuus ja rakennusluontoisten töiden suorittaminen. Kertomusvuonna tuli voimaan uusittu työvelvollisuuslaki, asetukset työvelvollisuuslain soveltamisesta ja työvelvollisuuden voimaansaattamisesta sekä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätös rakennusluontoisten töiden teettämisen säännöstelystä. Näiden lainsäädäntötoimien seurauksena joutui suurehko määrä rakennustoimiston työntekijöitä työvelvollisina muihin töihin, vaikka melkoinen määrä vapautettiinkin työvelvollisuudesta lääkärintarkastuksen perusteella. Samoin tulivat uudet rakennusluontoiset työt säännöstelyn alaisiksi siten, että niiden aloittamiseen on sen jälkeen täytynyt hankkia kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön lupa.

Tilapäisten virkain vakinaistaminen. Kertomusvuoden syyskuussa kaupunginvaltuusto vakinaisti joukon tilapäisiä virkoja, jolloin m. m. rakennustoimiston eri osastoille tuli perustetuksi 23 uutta virkaa. Kaikki täten perustetut virat, nimittäin 1 apulaisinsinööri, 1 piirtäjän, 9 konemestarin, 2 puutarhurin, 1 työnjohtajain esimiehen, 1 talonmiehen ja 8 toimistoapulaisen virkaa, täytettiin kertomusvuoden kuluessa, osittain siirtämällä niihin vastaavien tilapäisten virkojen hoitajat, osittain julistamalla virat julkisesti haettaviksi.

Viranhaltijain osallistuminen n. s. mottitalkoisiin. Kaupunginhallituksen kehoituksesta rakennustoimiston henkilökunnasta osallistui 114 henkilöä talkootöinä suoritettuun halonhakkuuseen kaupungin metsissä. Samoin oli toimiston henkilökuntaa runsaasti mukana perunannostossa kaupungin tiluksilla sekä sadonkorjuussa erällä muilla paikkakunnilla.

Sota- ja työpalveluksessa oli v. 1942 rakennustoimiston työntekijöistä samanaikaisesti eniten yhteensä 1 268 miestä, joista 976 oli sotapalveluksessa ja 292 työpalveluksessa olevia. Toimienhaltijoista taas oli eri osastoilta sotapalveluksessa yhteensä 28. Sotapalveluksessa olevista työntekijöistä kaatui sodassa kertomusvuoden aikana yhteensä 11.

Kaatuneiden työntekijäin muistoa lautakunta on kunnioittanut laskemalla rakennustoimiston asianomaisen osaston toimesta seppeleen kaatuneen haudalle tai eräissä tapauksissa suorittamalla rahamäärän johonkin invaliidirahastoon.

Työntekijät ja työpalkat. Seuraava taulukko osoittaa rakennustoimiston eri osastojen työntekijäin lukumäärän kunkin kuukauden lopussa:

K u u k a u s i	Satama- rakennus- osasto	Katu- rakennus- osasto	Talo- rakennus- osasto	Puisto- osasto	Varasto- osasto	Kaikki osastot
Tammikuu	610	1 741	329	105	174	2 959
Helmikuu	608	1 728	327	103	173	2 939
Maaliskuu	600	1 705	314	101	170	2 880
Huhtikuu	605	1 703	304	271	167	3 060
Toukokuu	594	1 707	313	334	168	3 116
Kesäkuu	598	1 670	309	279	168	3 024
Heinäkuu	600	1 658	324	259	167	3 008
Elokuu	590	1 639	332	242	166	2 969
Syyskuu	578	1 626	323	220	165	2 912
Lokakuu	575	1 630	317	161	165	2 848
Marraskuu	574	1 617	305	127	165	2 788
Joulukuu	569	1 607	306	104	163	2 749

Työntekijäin, samoin kuin viranhaltijainkin, palkat olivat edellisen vuoden heinäkuun 1 p:stä alkaen riippuvaisia elinkustannusindeksistä. Kertomusvuoden alussa palkat kohosivat sen mukaisesti I:stä II:een indeksiluokkaan, jolloin työntekijäin tuntipalkat nousivat 40 p:llä. Maaliskuun 1 p:nä tuli voimaan uusi kalliinajanlisäystaulukko, joka sekä oli sidottu elinkustannusindeksiin ja merkitsi työntekijäin tuntipalkkoihin 40—185 p:n lisäystä. Heinäkuun 1 p:nä palkat nousivat II:sta IV:een indeksiluokkaan, eli 90—120 p tunnilta. Kertomusvuoden lokakuun 1 p:stä alkaen tuli lopuksi voimaan V indeksiluokan mukaiset palkat korotettuna 8 %:lla mikä merkitsi 135—265 p:n korotusta tuntipalkkoihin. Palkat olivat siis kertomusvuoden aikana monien vaihteluiden alaisia ja nousivat tällöin yhteensä 305—610 p tunnilta, jolloin on otettu huomioon vain ne palkat, jotka vastaavat pohjatuntipalkkoja 7: 50 mk—21 mk.

Kesälomia myönnettiin vuoden aikana seuraavasti:

Loma kesti	Katu- rakennus- osasto		Satama- rakennus- osasto		Talo- rakennus- osasto		Puisto-osasto		Varasto- osasto		Kaikki osastot	
	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä	Työn- tekijöitä	Loma- päiviä
2 päivää	—	—	7	14	3	6	2	4	—	—	12	24
3 »	3	9	—	—	2	6	107	321	—	—	112	336
4 »	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
5 »	29	145	3	15	14	70	34	170	1	5	81	405
6 »	13	78	—	—	—	—	—	—	1	6	14	84
7 »	2	14	—	—	—	—	—	—	—	—	2	14
9 »	155	1 395	17	153	58	522	70	630	28	252	328	2 952
10 »	2	20	—	—	—	—	—	—	—	—	2	20
11 »	3	33	—	—	—	—	—	—	—	—	3	33
12 »	563	6 756	184	2 208	107	1 284	54	648	30	360	938	11 256
14 »	4	56	—	—	—	—	—	—	2	28	6	84
15 »	3	45	—	—	—	—	—	—	—	—	3	45
16 »	2	32	—	—	—	—	—	—	—	—	2	32
18 »	87	1 566	32	576	46	828	18	324	27	486	210	3 780
21 »	284	5 964	161	3 381	31	651	11	231	47	987	534	11 214
24 »	5	120	—	—	—	—	—	—	—	—	5	120
28 »	120	3 360	61	1 708	17	476	9	252	15	420	222	6 216
30 »	2	60	—	—	—	—	—	—	—	—	2	60
33 »	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33
36 »	1	36	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36
39 »	1	39	—	—	—	—	—	—	—	—	1	39
42 »	9	378	—	—	—	—	—	—	—	—	9	378
Yhteensä	1 290	20 143	465	8 055	278	3 843	305	2 580	151	2 544	2 489	37 165

Tapaturmaisesti vahingoittui 272 työntekijää, joille tämän perusteella suoritettiin vahingonkorvausta yhteensä 306 801: 95 mk. Invaliideiksi joutuneiden 10 työntekijän puolesta maksettiin elinkororahastoon yhteensä 378 142: 45 mk. Tapaturmista aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä 684 944: 40 mk. Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutus oy. Pohjolassa siten, että kaupunki on lopuksi vastannut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

Kansliaosasto. Rakennustoimiston kansliaosaston henkilökunnan muodostivat sihteeri, kirjaaja ja 3 toimistoapulaista.

Satamarakennusosasto. Satamarakennusosaston henkilökuntaan kuuluivat satamarakennuspäällikkö, apulaissatamarakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, 12 apulaissinööriä, 2 vaakitsijaa ja 5 piirtäjää. Vuoden aikana otettiin palvelukseen 1 insinööri. Palveluksesta erosi toimistoinsinööri ja 1 vanhempi insinööri kuoli. Kirjanpidosta ja kirjaamistyöstä huolehti vuoden alusta alikamreeri ja 5 toimistoapulaista, joista 1 erosi. Lähettejä oli 2 ja 1 lähetti erosi. Sotapalveluksessa oli osaston henkilökunnasta 6 insinööriä, 1 vaakitsija ja 3 piirtäjää. Toimistoinsinööri ja 3 muuta insinööriä saivat virkavapautta julkisen tehtävän suorittamista varten.

Suoranaisesta työnjohdosta satamarakennusosaston työmailla huolehti 19 rakennusmestaria, 13 apulaistyönjohtajaa, 1 nosturinkäyttäjien esimies ja 1 varastokirjuri. 5—9 työnjohtajaa oli sotapalveluksessa ja 5 sai virkavapautta julkisen tehtävän suorittamista varten.

Satamarakennusosaston kirjoissa olevien työntekijäin lukumäärä oli vuoden alussa 600 ja vuoden lopussa 570. Sotapalveluksessa oli 114—120 ja työpalveluksessa 70—84 työntekijää, joista 40 osallistui ilmasuojelutehtäviin. Luvalla oli poissa vuoden aikana 4—10 työntekijää. Sodassa kaatui 2 työntekijää. 3 muuta työntekijää kuoli ja 5 siirtyi eläkkeelle.

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin 163 asiaa, joista 34 koski uudistuksia tai rakennustöitä ja 129 hallinnollisia tai henkilö- ja palkka-asioita. Lausuntoja annettiin m.m. Seurasaaren sillan korjaamisesta, posti- ja lennätinlaitoksen kaapelin vetämisestä Hietaniemestä Lauttasaaren pohjoispuolelle Jorvaksen tielle, Köydenpunojankadun ja Ruoholahdenrannan katukorkeuksista, raitiotien rakentamisesta Salmisaareen, Suomen kaapelitehdas oy:n raiteen rakentamisesta kortteliin n:o 784, Wärtsilä-yhtymä oy:n Hietalahdentelakan varustulaiturista, Oy. Ford ab:n Hernesaaren tontin täyttämisestä, korttelissa n:o 178 olevan tontin vuokra-ajan jatkamisesta, Katajanokan kanavan täyttämisestä, valtion uivan telakan paikan ruoppaamisesta, Kulosaaren sillan vartiokoppien korjaamisesta, Herttoniementien ja Degeröntien risteyskohtaan suunnitellusta alikäytävästä, Herttoniemen itäisen teollisuusalueen rakennussuunnitelmasta, Oy. Ikopal ab:n Herttoniemen korttelissa n:o 58 olevan tontin rakennusrajaista, käynnissä olevien töiden jatkamisesta ja traktorinosturin n:o 6 vuokraamisesta. Esitykset koskivat m. m. Lauttasaaren sillan käyttö- ja kunnossapitokustannuksia, Katajanokan satama-alueen uudelleenjärjestelyä, pommitusvaurioita syyskuun 28 p:nä 1941 ja elokuun 28 p:nä 1942, Kallioliinan entisen laiturin rauta-aitaa, työntekijäin kuljettamista Herttoniemen työmaalle, venelaiturien purkamista kunnossapitokustannusten pienentämiseksi, vesiproomun n:o 25 takavarikointia, ruopparin ja proomujen telakointia sekä eräitä määrärahoja ja lisämäärärahoja.

Satamalautakunnalle annettiin 45 lausuntoa, joista 37 koski vuokrausasioita tai rakennusten piirustuksia ja 8 satamien rakentamista ja kunnossapitoa. Kaupunginhallitukselle, rakennustoimistolle, kiinteistötoimistolle ja muille viranomaisille annettiin useita lausuntoja.

Sota-aika vaikeutti huomattavasti töiden suorittamista. Osaston paras työvoima oli sota- tai työpalveluksessa ja koska rakennusaineista ja kuljetusneuvoistakin oli puutetta, ei useita menosääntöön merkittyjä töitä voitu aloittaa. Varsinaisena työaikana sattuneet ilmahälytykset häiritsivät myöskin melkoisesti töiden suorittamista.

Lauttasaaren sillan kunnossapitokustannukset ja läppäsillan käyttökustannukset olivat 101 195: 50 mk, mistä puolet maksoi valtio. Purjehduskausi kesti toukokuun 23 p:stä joulukuun 4 p:ään.

Satamien korjaus ja kunnossapito suoritettiin työvoiman ja rakennusaineiden puutteen vuoksi tavallista suppeamman ohjelman mukaan, joten monet korjaukset piti siirtää. Menosääntöön oli merkitty 5 860 008 mk:n määräraha, kalliinajanlisäysten johdosta saatiin kaupunginhallituksen käyttövaroista palkankorotuksia varten kuudelle työtilille yhteensä 204 645 mk ja työtiliä Rautatieraiteet kaupunginvaltuusto salli ylittää 522 000 mk. Korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat 5 943 567 mk ja säästöä jäi 643 086 mk.

Laiturien korjaamiseen kuului kunnossapidon lisäksi halkolaiturin maanpuoleisen osan pohjoisosan uudistaminen sekä Sörnäisten sataman läntisen pistolaiturin, hiilipistolaiturin ja uuden pistolaiturin lahojen osien uudistaminen.

Katujen kunnossapitotyöt supistuivat tänäkin vuonna vain kiveysten korjaamiseen. Katajanokan varistorakennuksen n:o 12 lähellä sijaitsevan uuden työläisruokalan viereinen aukio päällystettiin vesisepeilyksellä.

Viemärivereden puhdistus- ja kunnossapitotöiden lisäksi suoritettiin eräitä täydennyksiä Katajanokan satama-alueella. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 12 467 mk.

Nosturien kunnossapitokustannukset suurenivat melkoisesti tarvikkeiden hintojen nousun johdosta. Supistamalla kunnossapito vähimmäismääräänsä ja käyttämällä ennen hankittuja varaosia päästiin kuitenkin siihen, että tarvittiin vain 5 487 mk:n lisämääräraha, joka saatiin kalliinajanlisäysten määrärahasta.

Tilapäisten purkauslaiturien korjaaminen supistettiin myöskin aivan välttämättömimpään. Vahvat jäät vahingoittivat etenkin kevyenlaisia höyrypursilaitureita ja niiden korjaaminen oli kallista. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 13 706 mk.

Satamaradan sekä Hietalahden, Merisataman, Eteläsataman ja Katajanokan raiteiden sekä Sörnäisten rantatien raiteiden kunnossapito, pääasiallisesti kiveyksen ja vaihteensiltojen korjaaminen, maksoi kaupungille 27 989 mk. Kaupungin alueella olevien muiden raiteiden kunnossapito, joka kuuluu kokonaan kaupungille, maksoi 1 302 740 mk. Tästä määrästä kului 1 065 329 mk varsinaisten satama-alueilla olevien raiteiden korjaamiseen. Herttoniemen radan, öljysataman raiteiden ja aseman rakennusten kunnossapito maksoi 205 854 mk. Herttoniemen radan liikennöimiskustannukset olivat 169 882 mk. Malmin entisen kalkkihiekkatiilitehtaan raiteen kunnossapito maksoi 535 mk. Kustannukset olivat yhteensä 1 707 000 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 135 000 mk ja talousarvion määrärahaa saatiin ylittää 522 000 mk.

Venelaiturien kunnossapito tuli kalliiksi ankan talven takia. Jättämällä lievenlaiset vauriot korjaamatta saatiin kustannukset kuitenkin supistumaan 487 255 mk:aan. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 27 255 mk. Venepaikkoja oli 2 065, joista 1 669 ulkopaalullista tai aituuksellista. Vuokrattuna oli 1 166 venepaikkaa.

Tavaralavoja tarvittiin varastorakennukseen n:o 11. Niitä tehtiin keväällä 150. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 10 731 mk.

Jälleajosiltoja rakennettiin 4. Lautakäytävä ja ajotie jäitse Suomenlinnaan tehtiin komendantin pyynnöstä Kaivopuistosta alkavaksi. Käytävä oli käytössä tammikuun 19 p:stä huhtikuun 25 p:ään.

Ruopparilla ruopattiin tavanomaisesti kaikkien suurten viemäreiden suiden edustat. Kustannukset tästä työstä olivat 110 870 mk. Lumenkaatopaikkojen tienoot voitiin edelleen jättää ruoppaamatta lumen tuonnin vähyiden vuoksi. Valkosaaren länsipuolelta ruopattiin vanhalta lumenkaatopaikalta, jota ei ole käytetty 15 vuoteen, melkoinen määrä likaa ja jätteitä. Kustannukset tästä ruoppaamisesta olivat 77 381 mk. Sitä paitsi ruopattiin Meilahden huvilain n:ot 9 ja 11 rannassa olevat palolaitoksen vedentottopaikat, Munkkisaaren pohjoisrantaa, Munkkisaaren rannan eteläpuolta, korttelin n:o 292 viertä ja Verkkosaaren kalasataman paikka. Nämä ruoppaukset maksoivat 154 524 mk. Ruopparilla ruopattiin sitä paitsi Kaivopuiston ja Valkosaarten välistä väyläsalmea ja Rahapajanrannan viertä varastorakennusten n:ot 10 ja 11 kohdalta; kustannukset suoritettiin asiainomaisten uudisrakennusten määrärahoista. Laskuun ruopattujen valtion uivan telakan paikkaa Katajanokan pohjoispuolella ja Wärtsilä-yhtymä oy:n Kone ja sillan telakan paikkaa korttelin n:o 292 luona. Mammut-pumpulla ruopattiin Rahapajanrannan itäkulman vierä ja Munkkisaarenrannan väylää Liuskasaarenkadun pohjoispuolelta. Saukonrannan länsipään varrella olevan pohjakallion louhimista jatkettiin. Ruoppari oli käytännössä toukokuun 18 p:stä marraskuun 24 p:ään eli 160 työpäivää. Kaikkiaan 160 työvuorossa ruopattiin sillä 87 000 m³ eli 544 m³ työvuoroa kohden. Ruoppa vietiin Suomenlinnan ulkopuolelle.

Mittauksia ja tutkimuksia tehtiin Munkkisaarenrannan varrella, kaasulaitoksen korttelissa n:o 252 olevan alueen varrella sekä Herttoniemen teollisuusalueella.

Ruoppari, hinauslaiva ja rautaiset proomut olivat talven telakoituina Wärtsilä-yhtymä oy:n Kone ja sillan telakalla. Nosturialukset ja puiset proomut korjattiin kaupungin telakalla Jätkäsaarella. Proomun n:o 7 kansi ja laidat uusittiin. Puisten proomujen n:ot 3 ja 6 tultua myydyiksi v. 1941 rakennettiin pieni kuljetusproomu n:o 3. 100 m³:n vesiproomu oli kesällä puolustusvoimain käytössä.

Satamien uudisrakennuksiin käytettäväksi oli menosääntöön merkitty 12 831 500 mk, mistä määrästä v. 1941 oli käytetty 390 011 mk. V:sta 1941 siirtyi määrärahoja 25 573 311 mk, lisämäärärahoja saatiin 196 981 mk ja v:n 1943 määrärahasta käytettiin 130 000 mk. Käytettävänä olleista varoista, jotka olivat 38 341 781 mk, käytettiin 9 797 730 mk, v:een 1943 siirrettiin 28 315 486 mk ja kaupunginkassaan palautettiin 228 565 mk.

Länsisataman uudisrakennustyöt supistuivat sodan johdosta täytteen ottamiseen Hietasaarenkadun eteläpään varrelle sekä työmaarakennusten kunnossapitoon ja työmaiden vartiointiin. Kustannukset olivat 166 231 mk.

tava kahdesta kohdasta Luodon eteläpuolelta, minkä lisäksi kalliopohja on puhdistettava väylän haraamisen yhteydessä. Kustannukset olivat 202 692 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 50 000 mk.

Makasiinirannan pohjoisen varastorakennuksen suunnittelutöitä jatkettiin. Työkustannuksia ei ollut. Rakennusten perustamiseen hankittua paaluvarastoa hoidettiin latomalla paalut osittain uudelleen.

Katajanokan uudisrakennustyöt keskittyivät Rahapajanrannan varastorakennusten n:ot 10 ja 11 varrella olevan laiturin uusimiseen. Työhön oli ryhdytty elokuussa 1941 ja siihen kuului vanhojen, v:lta 1899 peräisin olevien laituriarkkujen purkaminen, uuden laiturin paikan ja vierustan ruoppaaminen ja louhiminen 8.3 m:n syvyyseksi sekä uusien arkkujen veistäminen. Veistettiin arkut n:ot 1, 2, 3 ja 6 sekä laskettiin näistä arkut n:ot 1 ja 2, joiden kivellä täytettävät osat ja taka-alue myös täytettiin. Katajanokan itäpäässä suoritettiin joitakin vähäisiä täyttämisiä. SH/oy:n hiilitarhasta lounaaseen oleva kuormausrakennus sepelöitiin. Kustannukset olivat 3 130 628 mk.

Pitkäsillanrannan järjestäminen tehdaskorttelin n:o 300 eteläsivulla olevalta osalta siirtyi edelleen.

Munkkisaaren laiturin pohjoispuolella olevan karin louhimista jatkettiin talvikuu-kausina. Kustannukset olivat 451 564 mk.

Uusien mukavuuslaitosten rakentaminen satama-alueella siirtyi edelleen.

Uusien katujen ja teiden rakentamiseen myönnettyjä määrärahoja siirtyi v:sta 1941 1 269 694 mk. Lisämäärärahoja saatiin 3 000 mk. Varoja käytettiin 189 937 mk ja v:een 1943 siirtyi 1 082 757 mk.

Kulosaaren siltaan kuuluvan Kuoresaaren ja Kulosaaren välisen penkereen rakentaminen edistyi täytteen puutteen vuoksi vain sikäli, että katurakennusosaston toimesta saatiin jonkin verran Herttoniemen vesijohdon kaivannon louhimisesta saatua kiveä. Määrärahasta kului 60 mk.

Kahden vedenottopaikan järjestämistä palokunnalle Seurasaarentien varrella jatkettiin. Paikat tasoitettiin ja tarpeelliset ruoppaukset suoritettiin. Kustannukset olivat 44 250 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 3 000 mk.

Kaivopuiston rantatien rakentaminen oli muuten keskeytyksissä, paitsi että rakennettiin viemäri Porrastien kohdalle ja eteläpuolelle. Kustannukset olivat 145 627 mk.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin lisäksi seuraavaa:

Sodassa kaatuneiden omaisille maksettiin avustusta 4 tapauksessa yhteensä 9 620 mk.

Ilmasuojelutöihin käytettiin 96 486 mk.

Herttoniemenradan varrelle rakennettiin pistoraide perunakellarin tarpeisiin talorakennusosaston laskuun. Pengertämisineen, laskuojan ja ajotien siirtoineen ja turvalaitteineen raiteen rakentamiseen käytettiin 538 930 mk.

Seurasaaren sillan korjaamiseksi suoritettiin tutkimuksia. Niiden perusteella ilmeni, että myönnetty määräraha ei olisi riittänyt. Lisäksi todettiin, että työt oli suoritettava talvella, jolloin liikenne saareen saattoi tapahtua jätse. Näistä syistä töiden suorittaminen siirtyi. Kustannukset olivat 4 533 mk.

Rahapajanrannan itäpäähän, varastorakennuksen n:o 12 taakse edellisenä vuonna rakennetun puisen ruokailurakennuksen sisustamiseen käytettiin 27 092 mk. Työt suoritettiin talorakennusosasto.

Katajanokan satama-alue eristettiin piikkilanka-aidalla puolustusvoimien aloitteesta. Aidan ja kaksi vartiokoppia rakensi urakalla Rakennusliike Oskari Vilamo ja rakennustoimiston satamarakennusosasto antoi lainaksi kaksi vartiokoppia. Piikkilanka saatiin maksutta lainaksi. Kustannukset olivat 74 570 mk.

Muiden viranomaisen sekä yksityisten laskuun suoritettiin töitä 2 557 918 mk:n arvosta. Niistä mainittakoon Keisarinkarinalaiturin viemärin rakentaminen rakennustoimiston katurakennusosaston laskuun, satamanosturien käyttö satamahallintotoimiston satamaliikenneosaston laskuun, Herttoniemen Raidekadun, Konemestarinkadun, Lämmittäjäkadun ja Puusepänkadun sekä Verkkosaaren kalasataman vesijohdon kaivantotyöt ja Naurissaaren salmessa ja sen rannoilla Herttoniemen päävesijohdon johtamiseksi salmen poikki suoritettavat työt vesijohtolaitoksen laskuun, Raidekadun ja Konemestarinkadun kaasujohdon kaivantotyöt sekä kaasujohtojen asentamiseksi Kulosaaren sillan kääntösillan kohdalle meren pohjaan ja Naurissaaren sillalle tarpeelliset työt kaasulaitoksen laskuun, muuntajan perustuksen rakentaminen Lämmittäjänkujalla sähkölaitoksen laskuun, Kulo-

saaren sillan kunnossapito ja vartiokoppien korjaaminen kaupunginhallituksen laskuun, teurastamon raiteiden kunnossapito teurastamon laskuun ja lumenluonti satama-alueilla puhtaanapitolaitoksen laskuun Korvauksina laitureille, silloille ja rautateille aiheutettujen vaurioiden korjaamisesta saatiin 68 778 mk. Wärtsilä-yhtymä oy:n laskuun jatkettiin ruoppaamisia Munkkisaarelle rakenteilla olleiden liukutelakoiden tähden ja tarkastettiin telakan paikka, metsähallituksen laskuun korjattiin Itämerenkadun varrella olevan tontin raiteet, Wärtsilä-yhtymä oy:n Kone ja sillan laskuun suoritettiin ruoppaamisia samoin kuin valtion laskuun uivan telakan paikalla; Puhelinyhdistyksen laskuun tehtiin Verkkosaaren kalasataman puhelinjohdon kaivanto, tie- ja vesirakennushallituksen laskuun korjattiin sille vuokrattuina olleet proomut ja kaivuri ja Raitiotie ja omnibus oy:n laskuun siirrettiin rakennettavan raitiotien paikalta työmaan koneita ja rakennuksia.

Satamarakennusosaston yleiskulut olivat 1 765 084 mk, josta sääntöpalkkaisten virkojen palkkaukset tekivät 1 436 743 mk, tilapäisen työvoiman palkkaukset 180 521 mk, vuokra 117 000 mk, valaistus 944 mk, siivous 3 192 mk, painatus ja sidonta 760 mk ja tarverahat 25 924 mk.

Työntekijäin erinäisinä etuina suoritettiin tapaturmamaksuja lukuunottamatta 4 564 989 mk, josta kesälomapalkkoja 991 335 mk, sairasapua 729 275 mk, hautausapua 11 900 mk ja sotapalvelukseen kutsuttujen palkkauksia 2 832 479 mk. Yleisten töiden lautakunnan käyttövaroista saatiin 550 mk kaatuneiden työntekijäin haudalle lasketavien seppeleiden hankkimiseen.

Laskuun suoritettujen töiden yleiskulujen korvauksena laskutettiin 156 730 mk. Lauttasaaren sillan kustannuksista valtio suoritti 50 598 mk. Sekalaiset tulot olivat 53 374 mk.

Osaston kokonaismenot olivat 24 100 342 mk, josta virkailijain ja työnjohtajien palkkoja 3 316 358 mk, työntekijäin palkkoja 15 894 510 mk, laskuun tehtyjä töitä 153 256 mk, urakalla suoritettuja töitä 298 969 mk, varaston laskutuksia 2 806 113 mk, rakennustoimiston muiden osastojen laskutuksia 144 147 mk, kaupungin muiden laitosten laskutuksia 456 613 mk ja muita laskutuksia 1 030 376 mk. Tuloja oli kaikkiaan 3 594 422 mk.

Katurakennusosasto. Katurakennusosaston henkilökuntaan kuuluivat katurakennuspäällikkö, apulaiskaturakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, 7 vanhempaa insinööriä, 4 nuorempaa insinööriä, 2 apulaissinsinööriä, 4 ylimääräistä apulaissinsinööriä, 3 vakinaista ja 1 ylimääräinen vaakitsija, 5 piirtäjää, 2 kemistiä, 2 laboranttia, alikamreeri sekä 9 vakinaista ja 4 ylimääräistä toimistoapulaista.

Sotapalvelukseen kutsuttujen palkkaus- y. m. ylimääräisten töiden suorittamista varten oli osaston palveluksessa samoin kuin edellisenäkin vuonna vielä 3 naispuolista toimistoapulaista. Lisäksi oli osaston töissä naispuolinen virastovaratyöntekijä, joka suoritti erilaisia kansliatehtäviä.

Edellä mainituista toimista vakinaistettiin v:n 1942 ja 1943 vaihteessa 1 ylimääräinen apulaissinsinöörin- ja 3 ylimääräisen toimistoapulaisen tointa. Toimista oli avoinna vuoden vaihteessa 2 ylimääräisen apulaissinsinöörintointia sekä 1 piirtäjän- ja 1 laborantintointi. Lisäksi edellä mainittu naispuolinen virastovaratyöntekijä jäi pois, tultuaan valituksi vakinaiseen virkaan.

Välitöntä työnjohtoa varten osaston työmailla ja puhdistuslaitoksissa oli osaston palveluksessa 77 rakennusmestaria ja 5 apulaistyönjohtajaa sekä 9 konemestaria ja 2 koneenkäyttäjää. V:n 1942 ja 1943 vaihteessa vakinaistettiin näistä 9 konemestarin tointa.

Vakinaisissa töissä olleiden työntekijäin lukumäärä oli suurin, 1 755, tammikuun alkupuoliskolla ja pienin, 1 606, joulukuun puolivälissä, sisältyen näihin lukuihin myöskin sota- ja työpalveluksessa olleet työntekijät. Varatöitä ei ollut.

Osaston insinööreistä oli 4 virkavapaana maanpuolustuksen yhteydessä olevan julkisen tehtävän suorittamista varten, 6 oli sotapalveluksessa ja 3 suoritti koko vuoden ajan ilmasuojelutehtäviä oman toimensa ohella, joten siis vain 5 insinööriä suoritti vakinaisia tehtäviään.

Rakennusmestareista ja työnjohtajista oli 8 virkavapaana maanpuolustuksen yhteydessä olevan julkisen tehtävän suorittamista varten, jonka lisäksi 3 oli kutsuttu työpalvelukseen samaa tarkoitusta varten. Vuoden alussa oli 36 rakennusmestaria ja työnjohta-

jaa sotapalveluksessa ja vuoden lopulla 21 rakennusmestaria. Lisäksi toimi 15 rakennusmestaria ilmasuojelutehtävissä vakinaisten töidensä ohella.

Osaston työntekijöistä oli sotapalveluksessa suurin määrä, 595, tammikuun puolivälissä ja pienin määrä, 385, heinäkuun alussa. Työpalveluksessa oli eniten, 318, elokuun alussa ja vähiten, 172, helmikuun alussa. Katurakennustoissa oli työntekijöitä suurin määrä, 1 080, toukokuun lopulla ja pienin määrä, 925, marraskuun puolivälissä.

Koska täten suuri osa nuorimmista työntekijöistä oli sota- tai työpalveluksessa, oli jäljelle jääneiden työntekijäin keski-ikä edelleenkin hyvin korkea, n. 50 vuotta. Työpalvelukseen kutsuttujen keski-ikä oli 41 vuotta. Edellisestä johtuen ei työteho osaston töissä ollut erittäin korkea. Tähän vaikutti lisäksi osaston töihin jääneiden työntekijäin sairaalloisuus, minkä vuoksi heitä ei oltu kutsuttu työpalvelukseen. Työssä olleiden työntekijäin lukumäärästä oli sairaustapauksia keskimäärin 6.63 %. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että sairausprosentti v:n 1941 alkupuoliskolla oli 4.08 % ja loppupuoliskolla 5.28 %.

Tapaturmaprosentti oli sitä vastoin pienentynyt. V:n 1941 alkupuoliskolla oli se 0.49 % työssä olleiden työntekijäin luvusta, laskien vuoden loppupuolella 0.41 %:iin. V:n 1942 aikana laski tapaturmaprosentti edelleen 0.29 %:iin. Tämä aiheutunee vanhemman ja heikomman työntekijäkunnan hitaammasta työtahdista ja suuremmasta varovaisuudesta.

Osastolle tuli kaikkiaan 654 ja osastolta lähti 647 kirjelmää. Tulleista kirjelmistä oli 374 yleisten töiden lautakunnalta, 40 kaupunginhallituksen lähetettä, 9 maistraatin lähetettä, 22 kirjelmää kaupungininsinööriltä tai rakennustoimiston muilta osastoilta, 79 kirjelmää kaupungin eri laitoksilta, 45 kirjelmää valtion virastoilta, 5 kirjelmää vierailta kunnilta ja 80 kirjelmää yksityisiltä liikkeiltä tai henkilöiltä.

Lähteneet kirjelmät jakautuivat seuraavasti: 170 lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle, 127 kirjelmää kaupungininsinöörille tai rakennustoimiston muille osastoille, 100 lausuntoa ja kirjelmää kaupungin muille laitoksille, 3 kirjelmää vieraille kunnille, 62 lausuntoa ja kirjelmää valtion virastoille ja 185 kirjelmää tai lausuntoa yksityisille henkilöille tai liikkeille.

Saapuneita laskuja oli 3 530 ja lähetettyjä laskuja 319. Lisäksi vietiin kirjoihin 52 päivätyölistojen viikkoyhdistelmää ja 52 tarveainevaraston laskua sekä tehtiin kuukausittain laskut katurakennusosaston varastostaan ottamista tarveaineista.

Sairasavustusten maksumääräyksiä oli 1 431, lopputilejä 530, vuosilomia 1 377, sotapalvelukseen kutsuttujen palkkoja 5 681, hautausavustuksia 36 ja muita ylimääräisiä maksuja 27. Tapaturmailmoituksia oli 149 ja eläkeselvityksiä 20.

Toimistossa laadittiin yhteensä 87 piirustusta, joista 46 käsitteli erilaisia ilmasuojelujärjestelyjä. Muualta tulleita piirustuksia oli 183. Tonttikarttoja varten tarvittavia viemäritietoja kaupungingeodeetille annettiin 36 ja kirjallisia viemärinkorkeusilmoituksia vesijohtolaitosta varten tehtiin 29.

Menoarvioon otettujen töiden piirustusten ja kustannusarvioiden lisäksi tehtiin m.m. ehdotus uuden päävesijohdon rakentamiseksi Käpylästä Reijolaan. Myöskin tehtiin erikoispiirustuksia rakenteilla oleviin väestönsuojiiin.

Kadut ja yleiset paikat olivat kovien pakkastalvien johdosta kärsineet pahoja vaurioita ja kunnossapitoa vaikeutti suuressa määrin tierakennusaineiden ja työvoiman puute. Myöskin sateinen kesä oli omiaan vaikeuttamaan kunnossapitoa. Edellä mainitut seikat tulevat lähimpinä vuosina vaikuttamaan kunnossapitoon alentamalla teiden ja katujen kuntoa ja kohottamalla kunnossapitokustannuksia. Katujen ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon oli menoarvioon varattu 1 500 000 mk. Kohonneiden työpalkkojen takia olivat kustannukset kuitenkin 1 640 050: 50 mk, jakautuen seuraaviin eriin: kiveämiset 1 361 070: 80 mk, sepelöimiset 7 373: 50 mk, käytävät 195 224: 90 mk, tasoitukset ja painuneiden katujen kohotukset 1 641: 60 mk sekä työnjohto ja sekalaiset menot 74 739: 70 mk.

Teiden korjaukseen oli myönnetty 2 000 000 mk:n määräraha. Kustannukset olivat kuitenkin työpalkkojen kohoamisen johdosta 2 135 259: 70 mk. Teiden korjausta sekä uudelleen päällystämistä asfalttisepellyksellä ja asfaltilla suoritettiin yhteensä n. 9 700 m².

Maantienjatkeiden vuotuisiin kustannuksiin, joihin valtio osallistuu määrättyllä erällä, oli myönnetty 100 000 mk, mikä kuitenkin ylitettiin ja kokonaiskustannukset olivat kohonneet palkkatason johdosta 106 683: 60 mk:aan.

Sopimuksiin perustuvaa yksityisten katuosuuksien kunnossapitoa Hämeentiellä ei vuoden aikana suoritettu, joten koko määräraha 27 000 mk palautui kaupunginkassaan. Kaupungin katuosain viereisten kaiteiden kunnossapitoon varattu määräraha oli 200 000 mk ja kustannukset 121 310: 20 mk. Katukilpien uudistamiseen käytettiin 9 185 mk ja mittauksiin ja tutkimuksiin, joihin varattu määräraha oli 180 000 mk, käytettiin 185 860: 65 mk. Kaupunginhallituksen päätöksen nojalla suoritettaviin liikennejärjestelyihin varattu määräraha oli ainoastaan 1 000 mk, mutta myönnetyn lisämäärärahan turvin käytettiin siihen kaikkiaan 16 360: 35 mk. Kaupunginhallituksen päätöksen nojalla suoritettaviin katupäällysteiden uusimisiin käytettiin 38 621: 10 mk ja säästö 1 356 872: 20 mk siirrettiin v:een 1943. Teiden varustamista kestopäällysteellä ei kaupunginhallituksen päätöksen nojalla vuoden aikana suoritettu. Täytemaan vastaanottoon käytettiin ainoastaan 11 777: 80 mk, koska rakennustoiminta kaupungissa oli suureksi osaksi lamassa, ja säästö, 288 222: 20 mk, palautui kaupunginkassaan.

Katurakennusosaston tielaboratorion toiminta oli koko vuoden pysähdyksissä, koska laitoksen kemisti oli kutsuttuna sotapalvelukseen ja laborantintoimi oli avoinna.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen puhtaanapitokustannukset olivat 7 658 340 mk. Katuvalaistuksen kustannukset olivat kaasuvalaistuksesta 546 637: 55 mk ja sähkövalaistuksesta 2 146 917: 55 mk. Kustannusten alhaisuus johtui pimennyksestä sodan aikana. Yleisten vesipostien kustannukset olivat 171 242: 15 mk.

Menoarvioon sisältyvistä katu- ja tieuudistustöistä suoritettiin m. m. seuraavat: Kauppatorin uudelleenjärjestelyn jatkaminen, 392 627: 55 mk; Mäntytien tasoitus (aloitettiin), 623 903: 05 mk; Kuusitien tasoitus, 607 115: 75 mk; Pihlajatie osittainen tasoitus Kuusitien ja Turuntien väliseltä osalta, 442 747: 50 mk; sekä Pitäjänmäen teollisuusalueen tasoitustyöt (aloitettiin), 1 153 954: 85 mk. Vanhalta Turuntieltä invaliidisäätiön tontille Ruskeasuolla johtavan tien tasoitustöitä, jotka oli aloitettu edellisellä vuonna, jatkettiin ja kustannukset olivat 63 336: 40 mk.

Länsitien ja Haapalahdentien kunnostaminen Munkkiniemessä aloitettiin, mutta työt keskeytettiin työvoimaviranomaisten määräyksestä. Kustannukset olivat 76 175: 10 mk.

Suoritettujen, menoarvioon sisältyvien katu- ja tieuudistöiden kustannukset olivat yhteensä 3 377 716: 80 mk ja korjaukset ja kunnossapito 14 788 246: 15 mk eli siis yhteensä 18 165 962: 95 mk.

Viemäreiden kunnossapito- ja korjauskustannukset olivat 1 075 216: 80 mk, jakautuen seuraavasti: johdot 431 700: 65 mk, kaivot 510 773: 45 mk, ojat 6 424 mk sekä työnjohto ja sekalaiset menot 126 318: 70 mk. Välttämättömiä viemäriverkoston täydennystöitä suoritettiin useissa eri paikoissa kaupunkia ja niiden kustannukset olivat yhteensä 293 046: 55 mk. Viemäreiden huuhteluveden kustannukset olivat yhteensä 6 343: 80 mk.

Alppilan puhdistuslaitoksen käyttö- ja hoitokustannukset olivat 53 643: 80 mk, Savilan pumppuaseman 394 829: 85 mk, Nikkilän sairaalan puhdistuslaitoksen 46 470: 20 mk, Rajasaaren puhdistuslaitoksen 1 198 301: 15 mk ja Kyläsaaren puhdistuslaitoksen 1 375 041: 60 mk. Tulot kaasun myymisestä Kyläsaaren ja Rajasaaren puhdistuslaitoksista sekä lietteen myynnistä olivat yhteensä 772 175: 25 mk, vaikka vastaava määrä menoarviossa oli 1 500 000 mk. Tulojen pienuus johtui siitä, että autoihin käytettävän kaasun myyntiä Rajasaaresta ei saatu myöhästyneiden hankintojen vuoksi käyntiin koko vuonna, vaan vasta maaliskuussa 1943. Lietteen myynti oli kuljetusvaikeuksien takia vähäistä. Täydennystöiden sekä Rajasaaren, Kyläsaaren ja Alppilan puhdistuslaitosten määrärahojen ylittämiset aiheutuivat työpalkkojen noususta.

Alppilan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli hyvä. Koska puhdistuslaitoksen kemisti oli kutsuttuna sotapalvelukseen, voitiin ainoastaan mekaaninen puhdistusteho määrätä. Se oli saostuskaivoista ulosvirtaavassa vedessä keskimäärin 89 % saostuvista aineista.

Nikkilän sairaalan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli samoin hyvä. Sielläkin määrättiin ainoastaan mekaaninen puhdistusteho, joka saostuskaivoista ulosvirtaavassa vedessä oli keskimäärin 98 %.

Savilan pumppuasemalta pumpattiin vuoden aikana Rajasaaren puhdistuslaitokseen 3 179 650 m³ viemäriwettä ja Töölönlahteen sadevesisäiliön kautta 79 740 m³ eli yhteensä 3 259 390 m³. Sähkövirran kokonaiskulutus laitoksessa oli 244 236 kWh. Hiekanerottimesta poistettiin 72 m³ hiekkaa ja välpistä 78 m³ välpjätteitä.

Rajasaaren puhdistuslaitoksessa puhdistettiin vuoden aikana 4 584 840 m³ viemäri-vettä, mistä määrästä 1 405 190 m³ tuli laitokseen gravitatiojohdoissa ja pumpattiin Rajasaarelle ja loput pumpattiin suoraan Savilasta. Saostuvien aineiden määrä oli laitokseen tulevassa vedessä keskimäärin 4.4 cm³ litraa kohden 2 tunnissa ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä keskimäärin 0.22 cm³ litraa kohden 2 tunnissa. Mekaaninen puhdistusteho oli siis n. 95 %. Mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli mekaaninen puhdistusteho 11 kuukauden aikana keskimäärin 29 %. Maalis-kuussa ei tutkimuksia suoritettu.

Biologisesti puhdistettiin kaikkiaan 2 525 350 m³ viemäri-vettä. Biologinen kokonaispuhdistusteho mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli keskimäärin 95 %. Paras kokonaispuhdistusteho vuoden aikana, 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna, oli 99.8 % ja paras puhdistustulos 1 mg litraa kohden 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan puhdistetussa vedessä. Puhdistetun veden 5 vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus oli 9 mg litraa kohden.

Laitoksen kaasuntuotanto oli vuoden aikana 215 226 m³ metaanikaasua. Tästä toimitettiin kaasulaitokselle 177 579 m³ ja loput käytettiin laitoksen lämmitykseen ja laboratorion tarpeisiin. Laitoksen lämmitykseen käytettiin lisäksi 28 tonnia kivihiiltä ja 290 syltä halkoja. Voiteluöljyä käytettiin 730 kg. Moottoreiden tilapäiseen käyttöön käytettiin 90 kg naftaa, ja tällöin saatiin sähkövirtaa 225 kWh. Kaupungin sähkölaitokselta saatiin 493 603 kWh sähkövirtaa, joten sähkövirran kokonaiskulutus oli 493 828 kWh. Lietelavoille johdettiin 10 565 m³ lietettä. Kuivussa sen tilavuus supistui 6 591 m³:iin, mikä lukuunottamatta 125 m³:n erää, joka myytiin, ajettiin Taivallahden eri istutusalueille. Hiekanerottimesta poistettiin 64 m³ hiekkaa ja välpistä 95 m³ välppäjätteitä. Kokonaiskäyttökustannukset, korot ja kuoletukset poisluetuina, mutta laborantin palkka ja gravitatiojohtoa myöten tulevan viemäriveden pumppauskustannukset mukaanluetuina, olivat 25 p puhdistettua likavesikuutiometriä kohden, mikä vastaa 15:75 mk henkeä kohden vuodessa, kun puhdistuslaitoksen viemäroimisalueella arvioidaan asuvan n. 72 000 henkilöä. Kustannusten nousu johtui pääasiassa käytön uudelleenjärjestelystä, nimittäin sähkövirran ostamisesta kaupungin sähkölaitokselta ja kaasun myynnistä kaupungin kaasulaitokselle halvempaan hintaan kuin mitä sähkön hinta olisi vaatinut, samoin kuin myös palkkojen ja polttoainehintojen kohoamisesta.

Kyläsaaren puhdistuslaitoksessa puhdistettiin vuoden aikana 2 921 045 m³ viemäri-vettä, josta biologisesti 1 684 105 m³ ja loput vain mekaanisesti. Biologisen kokonaispuhdistuksen teho 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna 11 kuukauden aikana, jolloin tutkimuksia suoritettiin, oli n. 95 %. Maalis-kuussa ei tutkimuksia suoritettu. Mekaaninen puhdistusteho 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna oli n. 41 %. Saostuvia aineita oli laitokseen tulevassa vedessä keskimäärin 8.5 cm³ litraa kohden 2 tunnissa ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä keskimäärin 0.4 cm³ litraa kohden 2 tunnissa. Saostuviin aineisiin nähden oli mekaaninen puhdistusteho siis keskimäärin 95 %. Vuoden paras biologinen puhdistusteho oli 99.8 % 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan ja puhdistustulos 1 mg litraa kohden 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan puhdistetussa vedessä. Keskimäärin oli 5 vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus puhdistetussa vedessä 13 mg litraa kohden. Laitoksen kaasuntuotanto oli vuoden aikana 203 295 m³ metaanikaasua. Tästä määrästä myytiin 174 452 m³ autojen käyttöaineeksi ja 28 843 m³ kaupungin kaasulaitokselle. Lietelavoille johdettiin 3 643 m³ lietettä, mistä määrästä ajettiin pois 1 137 m³. Tästä myytiin 366 m³ ja ajettiin kaupungin omia istutuksia varten 771 m³. Hiekanerottimesta poistettiin 40 m³ hiekkaa ja välpistä 40 m³ välppäjätteitä. Laitoksen voimankulutus oli kaikkiaan 586 908 kWh. Laitoksen kokonaiskäyttökustannukset, viemäriveden pumppaus sekä laborantin ja koko vuoden sotapalveluksessa olleen kemistin palkat mukaanluetuina, mutta korot ja kuoletus poisluetuina, olivat 27 p puhdistettua likavesikuutiometriä kohden, mikä vastaa 12:10 mk henkilöä kohden vuodessa, kun laitoksen viemäroimisalueella asui n. 65 000 henkilöä. Tällöin on teollisuuslaitosten likavesinäätä myös jaettu henkilömäärällä.

Huomattava käyttökustannusten vähennys, vaikka palkat ja polttoainekustannukset olivatkin kohonneet, aiheutui siitä, että suurin osa tuotetusta kaasusta myytiin autojen käyttöaineeksi kuten ylempänä on mainittu, eikä kuten aikaisemmin tehtiin, myyty alihintaan kaupungin kaasulaitokselle.

Sodan johdosta ei puhdistuslaitosten viemäroimisalueiden asukaslukua ole voitu tarkoin arvioida, samoin ei tuleva vesimäärä eikä vuositulokset ole joka suhteessa verrattavissa aikaisempien vuosien tuloksiin. Tämä johtuu myös epäsäännöllisesti suoritetuista tutkimuksista kemistin ollessa sotapalveluksessa.

Vuoden aikana suoritetuista menoarvioon sisältyvistä suurehkoista viemäriverkon uusimis- ja täydennystöistä mainittakoon seuraavat: Tilkan sillan luota Stenbäckinkadulle johtavan viemäritunnelin louhimistyötä jatkettiin suurimmaksi osaksi edellisestä vuodesta siirtyneellä määrärahalla ja kustannukset olivat 5 054 574: 25 mk; Nordenskiöldinkadulta Länt. Rantatielle johtavan viemäritunnelin louhimistöitä jatkettiin kustannusten ollessa 1 665 442: 50 mk; Tervasaaren puhdistuslaitoksen rakennustyöt aloitettiin ja varoja käytettiin 982 604: 70 mk. Sekalaisiin viemäreiden uusimis- ja täydennystöihin eri osissa kaupunkia käytettiin 2 572 521: 90 mk.

Uusien katujen rakentamisen yhteydessä rakennettiin viemäreitä seuraaviin katuihin: Mäntytiehen 783 221: 45 mk:n, Kuusitiehen 274 640: 95 mk:n, Pihlajatiehen Kuusitieltä Turuntielle 464 966: 20 mk:n ja Pitäjänmäen teollisuusalueelle 3 071 741: 95 mk:n kustannuksin. Useimpia yllämainittuja töitä varten myönnettiin lisämääräraha työpalkkojen kohoamisen johdosta.

Kustannukset vuoden aikana suoritetuista menoarvioon sisältyvistä uusista viemäreistä ja viemäreiden uusimisista olivat yhteensä 14 871 005: 85 mk ja viemäriverkoston korjauksesta ja kunnossapidosta, pienemmistä täydennystöistä sekä puhdistuslaitosten käytöstä ja hoidosta yhteensä 4 442 893: 75 mk. Puhdistuslaitosten ja putkivalimon vuokrat olivat yhteensä 125 010 mk, joten viemäreiden ja puhdistuslaitosten kokonaiskustannukset olivat yhteensä 19 438 909: 60 mk.

Putkivalimossa, jossa työskentely suuren osan vuodesta oli keskeytyksissä, valmistettiin kaikkiaan 349 betonista uurreputkea, halkaisijan vaihdella 60—130 cm sekä 60 sadevesikaivoa.

Urheilukenttien korjaus- ja kunnossapitotyöt supistettiin mahdollisimman vähäisiksi. Koska kuitenkin kilpailuja oli runsaasti ja koulut tarvitsivat urheilupaikkoja, osoittautuivat niukat määrärahat riittämättömiksi ja lisämäärärahoja myönnettiin kohonneiden työpalkkojen takia. Kustannukset olivat seuraavat: Eläintarhan, Kallion, Haapaniemen, Käpylän, Väinämöisenkadun, Kaisaniemen, Annalan, Pasilan ja Kangasalan urheilukenttien kunnossapito 343 555: 95 mk; Töölön pallokenttien kunnossapito 162 578: 25 mk; Käpylän raviradan urheilu- ja pallokenttien kunnossapito 80 043: 60 mk; velodromin radan ja kentän kunnossapito 47 781: 45 mk; maratonradan kunnossapito 5 461: 80 mk; Herttoniemen hiihtomäen kunnossapito 18 347: 55 mk; hiihtomäkien rakentaminen ja kunnossapito 49 139: 50 mk; kelkkamäkien rakentaminen ja kunnossapito 199 545: 85 mk; Kaisaniemen verkkopallokenttien kunnossapito 19 920: 40 mk; luistinratojen kuntoonpano ja kunnossapito 420 720: 80 mk; Mustikkamaan juhla-kentän kunnossapito 6 984: 75 mk; pesäpallokenttien kunnossapito 11 856: 05 mk; Laakson ja Ruskeasuon ratsastusratojen sekä ratsastustesteiden kunnossapito 29 322: 10 mk; sekä Talin laukkaradan kunnossapito 4 299: 30 mk. Kenttien kasteluun ja kahlaamoon käytetty vesi maksoi 22 684: 20 mk.

Menoarvioon sisältyvistä uudistöistä suoritettiin Haapaniemen urheilukentän koripallotelineiden ja pienten luistinratojen lämmitettävien suojen rakentaminen. Kustannukset olivat 9 724: 70 mk ja 136 000 mk.

Katurakennusosaston uusia urheilulaitteita varten suorittamien töiden kokonaiskustannukset olivat siis 145 724: 70 mk ja urheilulaitteiden kunnossapitokustannukset 1 422 241: 55 mk eli yhteensä 1 567 966: 25 mk.

Erottajan yleisen väestönsuojan ja sen yhteydessä olevan mukavuuslaitoksen rakentamistyötä, joka oli aloitettu edellisen vuoden aikana, jatkettiin kustannusten ollessa 4 108 566: 25 mk. Samoin jatkettiin Senaatintorin väestönsuojan rakennustöitä 4 986 557: 55 mk:n kustannuksin. Rakennustoimiston korjauspajan suojan rakentamiseen käytettiin 676 710: 65 mk, johon myönnettiin vielä 150 000 mk:n lisämääräraha palkkojen kohoamisen vuoksi myönnetyn lisämäärärahan lisäksi. Myöskin kahden ensiksi mainitun suojan rakentamiseen myönnettiin palkkatason kohoamisen takia lisämääräraha. Menoarvioon sisältyvien väestönsuojien kokonaiskustannukset olivat 9 924 717: 65 mk.

V:sta 1941 siirretyillä määrärahoilla suoritettiin alla mainitut työt seuraavin kustannuksin: Mäkelänkadun tasoituksen jatkaminen Koskelantieltä Pohjolankadulle,

134 484: 95 mk; kokooajohdosta Kauppatorista Liisankatuun Kauppatoriin tulevan osan loppuunrakentaminen, 570 207: 90 mk; Rajasaaren puhdistuslaitoksen viimeistelytyöt, 296 758: 05 mk; putkivalimon eristysosaston rakennustyöt, 72 611: 20 mk; Annalan urheilukentän pintakerroksen uusiminen, 94 395: 40 mk; kokooajohdon rakentaminen Hakaniementorin n:o 1 kohdalla Näkinukujaan 254 030: 50 mk sekä kokooajohdon rakentaminen Siltasaaresta viemäriin n:o 33 541 628: 95 mk. Länt. Rantatien käyttämistä Stenbäckinkadulta etelään päin jatkettiin 79 487 mk:n, ja Kuortaneenkadun tasointi korttelin n:o 691 kohdalla aloitettiin 866 049: 95 mk:n kustannuksin. Kokooajohto viemäristä n:o 41 a Näkinukujaan rakennettiin suurimmalta osaltaan valmiiksi ja kustannukset olivat 1 730 721: 95 mk.

Siirrettyillä määrärahoilla suoritettujen töiden kustannukset olivat yhteensä 5 132 720: 25 mk. Työpalkkojen kohoamisen johdosta myönnettiin näitä töitä varten lisämäärärahoja yhteensä 862 503: 55 mk.

Käyttövaroista myönnettyillä määrärahoilla suoritetuista töistä mainittakoon seuraavat: lohko- ja lohkokryhmasuojiiin käytettiin 355 999: 20 mk; yleisen väestönsuojan sisäänkäynti vesijohtotunneliin Kalliossa rakennettiin valmiiksi ja kustannukset olivat 176 008: 70 mk; Vallilan lohkosuojan rakentamiseen, jota toistaiseksi käytetään yleisenä suojana, käytettiin 2 045 547: 80 mk; lisäksi suoritettiin sekalaisia väestönsuojelutöitä, raivauksia y.m., joiden kustannukset olivat yhteensä 367 707: 25 mk. Käyttövaroista myönnettyillä määrärahoilla tai myönnettyillä ennakkovaroilla suoritettujen töiden kustannukset olivat yhteensä 3 014 219: 85 mk.

Paitsi edellä mainittuja menoarvioon sisältyvillä tai myöhemmin myönnettyillä määrärahoilla suoritettuja töitä, suoritettiin myös tilauksesta töitä kaupungin muille laitoksille, Puhelinyhdistykselle ja yksityisille talonomistajille sekä valtion virastoille. Näiden tilaustöiden yhteiset kustannukset olivat 11 817 881: 10 mk.

Katurakennusosaston suorittamien töiden kustannukset olivat vuoden aikana, menoarvioon otetut palkat poisluettuina, 90 116 181: 80 mk.

Sota-ajasta johtuvat poikkeukselliset olot, välttämättömien rakennusaineiden puute sekä henkilökunnan huomattava supistuminen, mikä johtui sotapalvelukseen kutsumisesta, vaikeutti suuresti osaston tehtävien suorittamista. Etenkin oli puute korkeamman teknillisen sivistyksen saaneesta henkilökunnasta, mikä ilmeni uusien töiden suunnittelussa ja työpiirustusten laatimisessa samoin kuin työn johdossa.

Talorakennusosasto. V. 1942 oli talorakennusosaston palveluksessa kaupunginarkkitehti, apulaiskaupunginarkkitehti, lämpötekniikko, toimistoarkkitehti, 4 vanhempaa arkkitehtia, apulaisarkkitehti, 2 piirtäjää, alikamreeri sekä 5 toimistoapulaista. Sen lisäksi oli osaston palveluksessa koko vuoden 3 ylimääräistä arkkitehtia, jotka palkattiin työ määrärahoista. Suoranaisesta työnjohdosta osaston työmailla huolehti 19 rakennusmestaria. Myös kertomusvuonna tuottivat sotapalvelus- ja työvelvollisuusmaksunna jonkun verran haittaa osaston toiminnalle. Toimistohenkilökunnasta oli 4 arkkitehtia sotapalveluksessa yhteensä 618 p:ää ja 8 rakennusmestaria sota- tai työpalveluksessa yhteensä 2 362 p:ää. Toiminnan supistamisesta sekä toimistossa että työmailla oli kuitenkin seurausena, etteivät osaston työt sanottavassa määrässä joutuneet kärsimään kutsunnoista. Useilla työmailla oli työ vallitsevan pula-ajan vuoksi keskeytettynä, ja vain rajoitettu määrä uusia töitä pantiin käyntiin.

Työntekijäin lukumäärä vaihteli, ollen 183 tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 173 joulukuun viimeisellä viikolla sekä suurin viikoilla maaliskuun 6 p:stä 12 p:ään ja maaliskuun 20 p:stä huhtikuun 2 p:ään eli 201 työntekijää. Työntekijäin viikkokeskimäärä oli koko vuoden aikana 178 (v. 1941 272).

Kaupungin omistamien rakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten oli menoarviossa yhteensä 5 267 250 mk:n suuruinen määräraha. Määrärahaan lisättiin 25 645: 25 mk työntekijäin palkkojen korottamista varten, joten käytettävät määrarahat nousivat 5 292 895: 25 mk:aan. Menoarvion lukuun Korjaus ja kunnossapito merkittyjen töiden kustannukset nousivat 5 269 859: 30 mk:aan ja lumenluonti katoilta nimistä määrärahaa ylitettiin 144 048: 10 mk. Valtuuston päätöksen mukaan ylitettiin sairaalain korjausmäärärahaa tuberkuloosisairaalan ullakkovuoliaiskerroksen eristämistöiden johdosta 309 166 mk. Jos ylitetyt määrät vähennetään 476 250: 05 mk:n suuruudesta säästöstä, jää jäljelle 23 035: 95 mk, joka säästönä palautettiin kaupunginkassaan.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli menoarviossa yhteensä 16 151 847 mk:n suuruinen määräraha, johon lisättiin v:sta 1941 siirretyt 10 587 716: 35 mk, 463 129: 60 mk työntekijäin palkkojen korottamiseen varatusta määrarahasta sekä v:n 1943 menoarvioon merkityt 50 300 mk. Käytettävänä oleva määräraha nousi siis yhteensä 27 252 992: 95 mk:aan. Kustannukset nousivat 8 924 947: 10 mk:aan. Pirkkolan omakotialueen rakennustöitä varten myönnettyä määrarahaa ylitettiin 240 991: 60 mk. Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan suoritettiin eräitä ylimääräisiä töitä lastentarhan sisustamisen yhteydessä Leppäsuon huvilaan, joihin myönnettyä määrarahaa ylitettiin 35 000 mk. Suorittamatta jääneitä töitä varten siirrettiin 18 489 712: 50 mk v:een 1943.

V:sta 1941 siirrettiin sen lisäksi määrärahoja yhteensä 30 287 310: 40 mk. Määräraha-summaan lisättiin 56 592: 80 mk työntekijäin palkkojen korottamiseen varatusta määrarahasta sekä 107 274 mk hyvityksenä muille työpaikoille siirretyistä rakennusaineista, joten käytettävä määräraha nousi 30 451 177: 20 mk:aan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 928 908: 70 mk:aan. 29 522 268: 50 mk:n suuruisesta määrarahasäästöstä 29 441 161: 70 mk siirrettiin v:een 1943. Jäännös, 81 106: 80 mk, palautettiin säästönä kaupunginkassaan.

Vuoden aikana suoritettiin lisäksi töitä, joita varten varat oli myönnetty ennakolta v:n 1943 menoarviosta, osaksi kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen käyttövaroilla, yhteensä 6 981 849: 45 mk:lla. Näitä töitä varten käytettävänä oleva määräraha nousi 7 089 276: 30 mk:aan, joten säästö, joka palautui kaupunginkassaan, oli 107 426: 85 mk.

Paitsi edellämainittuja töitä suoritettiin lisäksi töitä laskua vastaan yhteensä 1 276 086: 25 mk:lla, joista toimistolle kertyi voittoa 23 165: 05 mk.

Talorakennusosaston v. 1942 suorittamien töiden kokonaiskustannukset nousivat 22 380 260: 70 mk:aan (v. 1941 27 478 596: 35 mk).

49 023 129: 55 mk:n suuruisesta säästöstä siirrettiin v:een 1943 47 930 874: 20 mk. Kun yhteenlaskettu vajuus, 1 019 187: 35 mk, vähennetään 1 092 255: 35 mk:n suuruisesta säästöstä, jää jäljelle 73 068 mk, joka palautettiin kaupunginkassaan.

Vuoden aikana suoritettiin loppuun seuraavat suurehkot uudisrakennustyöt:

Työtupien ja elintarvikekeskuksen uudisrakennusta varten tontilla n:o 24 Helsinginkadun varrella oli myönnetty 14 290 000 määräraha, johon lisättiin 300 000 mk työntekijäin palkkojen korottamiseen varatusta määrarahasta, joten se nousi 14 590 000 mk:aan; kustannukset olivat 14 702 123: 70 mk ja ylittivät siis käytettävän määrarahan 112 123: 70 mk. Kun rakennuksen kuutiosisältö on 32 690 m³, ovat kustannukset 449: 74 mk m³:ltä.

Talorakennusosastolla käsiteltiin 601 diaariin vietyä asiaa, joista annettiin lausuntoja osaksi yleisten töiden lautakunnalle, osaksi kaupunginhallitukselle ja muille kunnallisille laitoksille. Lisäksi laadittiin lukuisia uudis- ja muutosrakennuspiirustuksia, joista mainittakoon: piirustusehdotukset Leppävaaran kartanon päärakennuksen muutostöiksi, perunakellariksi, leipomoksi y.m. Marian sairaalaan, muutos- ja lisärakennustöiksi kansakoulussa Töölönkatu 41—45, erinäisiksi sisustus- ja muutostöiksi kulkutautisairaalassa ja Nikkilän sairaalassa, perunavarastorakennukseksi Herttoniemeen, Erottajan maanalaiseksi mukavuuslaitokseksi y.m., useiksi suojahuoneiden sisäänkäytäviksi, lapsirikaiden perheiden asuinrakennuksiksi (joukko vaihtoehtoja), pukusuojaksi Kallion urheilukentälle ja Helsinginkadun kiinteistön n:o 24 muutostöiksi. Paljon työtä uhrattiin myös useiden tällä hetkellä vähemmän tärkeiden tehtävien ratkaisemiseen, joiden suorittamiseen ei aikaisemmin ollut aikaa tai jotka oli käsiteltävä uudelleen. Näistä mainittakoon: ruotsinkielisen työväenopiston ja Töölön haarakirjaston uudisrakennukset, satamavarastorakennus telakka-alueelle, suomenkielisen työväenopiston lisärakennus, poikain ammattikoulutalo, Tervalammen uudisrakennukset, desinfiomislaitos y.m.

Pää- ja työpiirustuksia laadittiin niitä rakennuksia varten, jotka vuoden aikana olivat rakenteilla, pääasiassa Herttoniemen perunavarastoa, kalan tukkumyyntipaikan rakennuksia, kortteliin n:o 559 rakennettavaa kansakoulua, Erottajan maanalaista mukavuuslaitosta y. m. varten.

Kustannukset työntekijäin kesälomista nousivat 456 642: 45 mk:aan, (489 377: 40 v. 1941) ja sairausavustuksista 440 144: 15 mk:aan (296 759: 40 v. 1941). Hautausapuna maksettiin 5 040 mk (17 300 v. 1941). Kustannukset itsenäisyypäivän viettämisestä nousivat 779: 45 mk:aan (12 891: 65 v. 1941) ja sotapalvelukseen kutsuttujen palkkauksesta 1 726 857: 90 mk:aan (1 206 936: 70 v. 1941).

Kustannukset sääntöpalkkaisten toimenhaltijain ja tilapäisen työvoiman palkkauksesta nousivat 1 311 626 mk:aan jakautuen seuraavasti: sääntöpalkkaiset virat, arkkitehdit 806 967 mk, lämpötekniikko 109 684 mk, piirtäjät 129 129 mk, alikamreeri 62 952 mk ja toimistoapulaiset 143 566 mk, yhteensä 1 252 298 mk; sekä tilapäiset virat, 1 toimistoapulainen, vahtimestarinapulaiset ja siivooja, 59 328 mk.

Ylimääräiset arkkitehdit sekä rakennusmestarit palkattiin työmäärärahoista.

Lämpötekniikon valvontaan kuului v. 1942 kaikkiaan 213 kattilaa, joiden tulipinta oli yhteensä 4 723 m². Sekä lukumäärä että tulipinta ovat huomattavasti nousseet, mikä johtuu siitä, että luetteloon on otettu erinäisten urheilutalojen ja viime vuosina rakennettujen suojahuoneiden kattilalaitokset. Laatusa ja suuruutensa puolesta ne jakautuivat seuraavasti:

	Luku	Tulipinta, m ² yhteensä	keskimäärin kattilaa kohden
Höyrykattilat			
Korkeapaineekattilat > 0.5 kg/cm ²	18	1 253	69.6
Matalapaineekattilat < 0.5 kg/cm ²	84	1 641	19.5
Yhteensä	102	2 894	—
Lämminvesikattilat	111	1 829	16.5
Kaikkiaan	213	4 723	—

Kertomusvuonna oli kunnossapitoa ja korjausta varten käytettävänä kaksi 354 500 mk:n ja 75 500 mk:n suuruista määrärahaa, joista jäi säästöä vastaavasti 25 480: 15 mk ja 1 203: 65 mk eli yhteensä 26 683: 80 mk.

Vuoden aikana suoritetuista suurehkoista töistä mainittakoon seuraavat: kalasataman saniteettilaitteita ja jäähdyttämöä koskevat työselitykset, työn valvonta ja lopputarkastus; Ryttylän koulukodin asuinrakennuksen keskuslämmitystöiden valvonta ja lopputarkastus; Marian sairaalan leipomon uusinta ja työn valvonta sekä höyrykattilaa koskeva työselitys ja tarjouksen tarkastus; kulkutautisairaalan syöttöveden esilämmitintä koskeva työselitys ja tarjousten tarkastus; Herttoniemen perunakellarin lämmitys- ja tuuletuslaitetöiden ja Korkeasaaren työpajarakennustöiden valvonta ja lopputarkastus; sekä Vallilan suojahuoneen ja Erottajan mukavuuslaitoksen saniteettilaitteiden tarjousten tarkastus ja työn valvonta.

Lisäksi suoritettiin joukko alustavia suunnitelmia ja kustannuslaskelmia.

V. 1942 kulutettiin kaupungin omistamien talojen keskuslämmityslaitoksissa 78 262 m³ halkoja, 841.5 tonnia kivihiiltä ja 2 490.5 tonnia koksia eli yhteensä koksi- ja redusoituna 14 716.5 tonnia. Tämä summa on n. 1 160 tonnia pienempi kuin v. 1941. Aleneminen aiheutuu osaksi siitä, että kalenterivuosi 1942 on ollut jonkun verran leudompi kuin v. 1941 ja osaksi siitä, että useissa tapauksissa on tyydytty alhaisempiin huonelämpötiloihin.

Puisto-osasto. Puisto-osaston henkilökuntaan kuuluivat apulaiskaupunginpuutarhuri, joka koko kertomusvuoden ajan hoiti kaupunginpuutarhurin tehtäviä, toimistoapulainen ja ylimääräinen toimistoapulainen.

Kaupungin puistoista ja istutuksista v. 1935 tehtyä piirijakoa, siihen myöhemmin tehtyine lisäyksineen, noudatettiin edelleen. Piirejä oli 7, ja jokaisessa piirissä toimi puutarhuri piirityönjohtajana. Piirityönjohtajat olivat yhtä lukuunottamatta kuukausipalkalla palvelevia. Kaupunginpuutarhan alueella ja kasvihuoneissa toimi työnjohtajana kasvihuonepuutarhuri, Talin ja Reijolan taimistoissa taimistopuutarhuri. Puutarhaharjoittelijoina oli vuoden kuluessa 6 henkilöä yhteensä 33 kuukautta. Puistovartioita oli 18, kaikki viikkopalkalla.

Työssä olleiden työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan toukokuun kolmannella viikolla, jolloin työntekijöitä oli 268 (v. 1941 371) ja pienimmillään joulukuun viimeisellä viikolla, jolloin työssä oli 35 työntekijää (v. 1941 39). Työntekijäin keskimääräinen viikoittainen lukumäärä oli 121.5. V. 1941 vastaavasti 151.5, v. 1940 180 ja v. 1939 205 työntekijää.

Työntekijäin työtuntien määrä oli jälleen vähentynyt edellisestä vuodesta, vähennyksen ollessa yli 17.5 % eli 58 921.5 tuntia. Työtunneista tekivät miehet 44.6 %, naiset

50.3 % ja ajurit 5.1 %. Useimpien miesten ollessa sota- ja työpalveluksessa, oli kertomusvuonna, ensimmäisen kerran osaston toiminnan aikana, naisten suorittama työtuntimäärä yli puolet koko työtuntimäärästä.

Talven aikana suoritettiin lavaikkunain, paperikorien, työkalujen ja lasten hiekkalaatikkojen korjaamista ja kunnostamista ja valmistettiin uusia hiekkalaatikoita. Puiden leikkaamista suoritettiin etupäässä talvityönä. Teiden aukipito kaupunginpuutarhan alueella, samoin kuin läntisellä hautausmaalla osaston hoidossa olevien hautakumpujen puhtaanapito lumisateiden jälkeen kuuluivat osaston työntekijäin tehtäviin, kuten myös kasvihuoneissa talvehtivien kasvien hoitokin.

Kevätyöt käsittivät kasvihuoneissa puistojen kukkaryhmiin tarvittavien taimien monistamisen, johon kuuluu siementen kylväminen, pistokkaiden leikkaaminen, juurruttaminen ja ruukkuihin istuttaminen. Ruukuissa talvehtineiden kasvien uudestistutus, taimilavojen laskeminen ja taimien siirtäminen lavoihin sekä taimien hoitaminen lavoissa kuuluivat edelleen kevätkauden tehtäviin, hoidon jatkuessa kuitenkin läpi kesän. Maan tultua sulaksi alkoi puistojen ja istutusten kevätpuhdistus sekä sen yhteydessä nurmikenttien kunnostaminen.

Myöhempiä tehtäviä oli nurmikenttien niittäminen, pensasaitojen leikkaaminen, puiden tukeminen, kukkaryhmien istuttaminen ja hoitaminen sekä puistokäytävien hiekoittaminen ja kunnossapito. Naistyöntekijäin suuri koko kesän ja syksyn kestävä jokapäiväinen työ oli puistojen käytävien ja hiekkakenttien puhtaanapito. Syystöihin kuuluivat puiden, pensaiden ja perennain täydennysistutukset, sekä taimilavoissa olleiden, ruukuissa kasvatettujen emätaimien siirtäminen kasvihuoneisiin talvehtimaan sekä lisäksi lavatarhan tyhjentäminen.

Putkilavoista pantiin keskimäinen ryhmä lämpenemään huhtikuun 8 p:nä ja toinen ryhmä otettiin käytäntöön saman kuukauden 22 p:nä. Lantalavojen laskeminen alkoi maaliskuun 26 p:nä ja päättyi toukokuun 23 p:nä. Käytössä oli kesän kuluessa 426 ikkunaa lantalavoja, putkilavoja 171 ja kylmiä lavoja 137 ikkunaa. Talin taimistossa oli lisäksi 262 ikkunanalaa käsittävä lavatarha.

Puistojen puhdistus alkoi huhtikuun loppupäivinä. Sitä mukaa kuin puistojen ja puistikoiden puhdistus edistyi, siirrettiin niihin penkkejä, paperikoreja ja hiekkalaatikoita. Näiden siirtäminen suoritettiin etupäässä hevosajoneuvoilla.

Puistoissa oli kesällä 1 792 penkkiä ja 61 kiintonaista istuinta, joissa oli istumatilaa yhteensä n. 9 500 henkilölle. Eri väestönsuojissa oli lainassa 266 penkkiä. Lasten hiekkalaatikoita oli puistoissa 92. 30 lastenkiikkua asetettiin paikoilleen huhtikuun lopussa, jolloin puistovartijat järjestettiin piireihinsä.

Kukkaryhmissä ei ollut lainkaan kukkasipuleita. Niiden asemesta oli useissa ryhmissä ensimmäisinä kukkina orvokkeja, lemmikkejä ja belliksiä. Kesäkukkia ja niihin verrattavia taimia istutettiin ryhmiin yhteensä 31 997. Monivuotisia kukkia istutettiin 15 puistikkaan yhteensä 1 880 täydennykseksi vanhoihin perennaryhmiin. Koristepuita ja -pensaita istutettiin 28 paikkaan yhteensä 1 205. Edellä mainittujen istutettujen kasvien hinta arvioitiin 140 275 mk:ksi. Kuluneen kolmen pakkastalven aikana paleltuneiden ja kuolleiden puiden ja pensaiden tilalle ryhdyttiin vain osittain istuttamaan uusia.

Puistojen ruohon annettiin kasvaa pitemmäksi, eräissä suuremmissa puistoissa täyteen mittaansa, ennen niittämistä. Ainoastaan muutamat, etupäässä kuvapatsaiden äärellä olevat nurmikot niitettiin ruohonleikkukoneella, muut kaikki viikatteella. Kostean kasvukauden ansiosta oli ruohonkasvu edellisten kesien kasvua runsaampi. Kaikki niitetty heinä ja ruoho myytiin kaupunkilaisille.

Perunan y. m. viljelemistä varten vuokrattiin yhden ja kahden aarin palstoja yli kahdestakymmenestä eri puistosta yhteensä 483 aaria.

Jatkuvan poikkeuksellisen ajan johdosta kaupunginpuutarhassa, jossa kukkaviljelysten vähennyttyä oli joutilasta tilaa, viljeltiin vihanneksia. Pienessä kasvihuoneryhmässä, huoneissa n:ot 8 ja 9, joiden pinta-ala on 202 m², kasvatettiin aikaista persiljaa, pinaattia, retiisiä, salaattia ja tomaattia. 105 ikkunanalaa lämpölavoja oli, sen jälkeen kuin kukantaimet oli niistä poistettu, kasvamassa pinaattia sekä lava- ja avomaan kurkua. Avomaalla kasvatettiin kaalia, lanttua, selleriä, purjoa, tilliä ja tomaattia. Kaalia, lanttua ja perunaa oli myös taimistoissa kasvamassa.

Ilmapommituksissa maaliskuun 7 ja 8 p:nä, elokuun 29 p:nä, ja marraskuun 21 ja 23

p:nä tuhoutui puistoissa 97 puuta ja vioittui 120 puuta ja pieni määrä pensaita. Tuhoutu-neista puista tuli polttopuuta 54 m³.

Istutuksiin kohdistuneet vahingonteot ja näpistelyt lisääntyivät huomattavasti edellisiin vuosiin verrattuna. Edellisen vuoden 43 tapausta vastasi kertomusvuonna 180 tapausta. Autot aiheuttivat vahinkoja 32 tapauksissa. Vahingonkorvauksia perittiin 3 777 mk. Suuri määrä pensaita vahingoittui niiden päälle katukäytäviltä, toisin paikoin myös talojen katoilta heitetyn lumen painosta.

Kasvituholaisten torjunnassa tuotti vaikeuksia nikotiinipitoisten myrkkyaineiden puute. Kasvitautilien ja tuholaisten torjunta rajoittui kasvihuonekasveihin ja joihinkin avomaalle istutettuihin ryhmäkukkiin. Talvipuutarha oli yleisölle avoinna entiseen ta-paan marraskuun 22 p:ään saakka, jonka jälkeen se ilmapommituksen aiheuttamien lasi-vauroiden korjaamisen vuoksi oli suljettuna seuraavan vuoden helmikuun loppuun.

Runebergin ja Lönnrothin patsaiden tavanmukaisesta koristelusta helmikuun 5 p:nä ja 28 p:nä oli sota-ajan johdosta luovuttava, ainoastaan tarpeelliset käytävät luotiin auki. Sitä vastoin oli Snellmanin patsas toukokuun 12 p:nä kaunistettu entiseen tapaan ruukkuhortensioilla. Sankaripatsaille Vanhan kirkon puistoissa ei myöskään pystytetty joulukuusia, koska niitä ei olisi voitu valaista pimentämismääräysten takia.

Vedenkulutus oli vesilaskujen mukaan 19 660 m³, vähentyminen edellisen vuoden ku-lutuksesta, joka oli 37 171 m³, oli yli 47.1 %.

Rakennustoimiston konepajalla korjautettiin ja maalautettiin 162 puistopenkkiä. Uusia puistopenkkejä teetettiin 70. Penkkimäärä nousi kalustoluettelon mukaan 2 493:een.

Varsinaisiin menoihin kuuluvia puistomäärärahoja oli 4 934 344 mk ja uudistyömäärä-rahoja 1 207 200 mk, yhteensä 6 141 544 mk eli 0.58 % kaupungin talousarvion loppu-summasta. Kaupungin kokonaismenot olivat v:n 1942 talousarvion mukaan kutakin edellisen vuoden alussa henkikirjoissa olevaa asukasta (277 995) kohden 3 895: 40 mk. Siitä oli puistoja ja istutuksia varten 22: 09 mk kun otetaan mukaan myös puisto-osas-ton viranhaltijain palkat.

Puisto-osaston varsinaiset menot olivat 5 108 669: 30 mk, josta puistojen ja istutusten kunnossapitokustannukset olivat 2 760 815: 30 mk. Kaupunginvaltuusto oikeutti tammikuun 27 p:nä yleisten töiden lautakunnan ylittämään mainitun määrärahan 160 000 mk. Puistojen ja istutusten kunnossapitokustannukset jakautuivat osaston kirjanpidossa seuraaviin alaeriin:

	Mk		Mk
Agricolankujan puistikko	2 183: —	Eiran puistikko	29 092: 95
Agricolanpuistikko	4 558: —	Eläintarha	95 138: 70
Aleksis Kiven kadun istutukset	8 426: —	Eläintarhanlahden ranta	5 908: 15
Alli Tryggin puistikko	15 818: —	Engelinaukio Merikatuun	
Alppilan lammikkopuisto	23 303: 40	saakka	54 513: 40
Ammattienedistämislaitoksen		Ensinpuistikko	10 113: 40
istutukset	507: 30	Esplanaadit	102 671: 35
Annalan urheilukentän istu-		Etelärannan lehmukset	825: —
tukset	2 807: —	Franzéninkadun istutus	4 458: —
Apollon- ja Runeberginkadun		Fredrikinkadun pohjoispään	
kulma	6 236: 50	istutukset	8 103: —
Apollonpuistikko	4 865: 40	Fredrikintorin istutukset	1 293: 60
Arkadian- ja Pohj.Rautatie-		Haapaniemen urheilukentän	
kadun kulma	113: —	istutukset	9 344: —
Arkadiankadun lehmukset ...	5 498: —	Hakaniemen hallin vierusta...	1 085: —
Ateneumin puistikot	7 083: 20	Hakasalmi ja Hesperia	78 112: 30
Aurorankadun ja Mannerhei-		Hankkijan edusta	2 883: 20
mintien välinen istutus ...	13 686: —	Haudat länt. hautausmaalla	25 328: 60
Bulevardin puut	7 393: 40	Hauhontien puistikot	18 853: 45
Caloniuksen- ja Runebergin-		Helsingin- ja Fleminginkadun	
kadun kulma	2 196: 80	kulma	2 355: —
Dagmarinkadun leikkikenttä	5 316: 70	Helsingin- ja Sturenkadun	
Edelfeltintien istutus	877: 80	kulma	1 150: —

	Mk		Mk
Hernesaarenkadun istutus	1 165: —	Museokadun leikkikenttä	4 400: —
Hesperianesplanaadi.....	93 194: —	Myllyrinne	3 788: —
Hietalahdentorin kolmio	2 374: —	Mäkeläkadun istutukset	25 220: 05
Hietaniemen puistoalueen val-		Mäkeläkadun tontin n:o 33	
mis osa	35 546: 55	istutukset	2 320: —
Hietaniemenkadun kolmio	10 257: 10	Neitsytpolun kolmio	3 390: —
Hietaniemenkadun varsi	23 750: 60	Nervanderinpuistikko	11 569: —
Hietarannan istutukset	38 630: 05	Niittykadun puistikko	14 890: —
Humallahden puisto	28 776: 55	Oikokadun kallioistutukset ...	4 375: —
Hämeentien lehmukset	5 721: —	Osuuskassojen keskuslainara-	
It. Vaihdekadun istutus	1 595: —	hasto oy:n talon edusta.....	1 725: —
Johanneksen kirkon istutuk-		Paasivuorenpuistikko	14 137: —
set	17 881: 70	Pallokentän rinnekatso mo ...	1 870: 35
Kaisaniemi	174 442: 60	Pasilan torin istutukset	3 056: —
Kaivopuisto	143 761: —	Paulantien leikkikenttä	3 456: —
Kallion kirjastotalon vierei-		Pengerkadun rinne	5 697: —
set istutukset	7 537: —	Perhonkadun leikkikenttä	1 417: —
Kallion kirkon istutukset.....	18 344: —	Perämiehenkadun eteläpään	
Kallion urheilukentän istu-		istutus	868: —
tukset	20 224: 90	Pietarinkadun kastanjat	575: —
Kammionkadun lehmukset ...	1 004: 25	Pitkäsillan ääreiset istutuk-	
Kangasalan tien leikkikenttä .	2 941: —	tukset	7 387: —
Kapteeninpuistikko	8 101: 70	Pitkäsillanrannan tontti	
Kasarmitorin istutukset	4 143: 70	n:o 3	3 161: —
Kasvihuoneet	214 994: 35	Pitkäsillanranta	4 606: —
Katajanokan puistikot	21 573: —	Pohjoisrannan lehmukset.....	967: 80
Kaupunginpuutarha	129 591: 90	Pohjolankatu	7 007: —
Kaupunginpuutarhan lava-		Porthaninkadun rinne	11 815: —
tarhat	149 579: 55	Porvoonkadun puistikot	2 649: —
Keuruuntien istutus	4 710: —	Postikadun istutukset	4 491: —
Kirurgisen sairaalan istutuk-		Puijonkadun puistikko.....	8 920: —
set	12 874: 50	Punanotko	27 000: —
Konservatorion idänpuoleinen		Puutarhakadun puistikko	7 087: 10
rinne	1 163: —	Pyöräilyradan istutukset	2 850: —
Koskelantien istutukset	21 597: 50	Pääskylänpuistikko	9 622: 10
Kotkankadun koivut	349: —	Rautatientorin istutukset	9 573: —
Koulupuistikko	6 121: —	Ritaritalonpuistikko	11 012: —
Käpylän kortteli n:o 875	3 311: —	Runeberginkadun leikkikent-	
Käpylän urheilukentän istu-		tä	7 188: 50
tukset	15 412: 60	Runebergin patsaan istutuk-	
Laivurinkadun rinne	1 279: —	set	2 944: —
Lapinlahdenpuistikko	9 128: —	Ruoholahdenpuistikko	8 221: —
Liisanpuistikko	13 115: 80	Ruusula	27 287: 50
Linnankoskenkadun lehmuk-		Saksalaisen kirkon istutukset	2 631: —
set	1 018: —	Siltavuorenranta	8 203: —
Lönnrothinpuistikko	5 211: —	Simonkadun kujanne	11 134: 50
Mannerheimintien istutukset	20 520: 70	Snellmanin patsaan koristelu	105: —
Mannerheimintien ja Arka-		Snellmaninpuistikko	12 192: 30
diankadun kulma	4 801: —	Soutustadionin istutukset	8 276: —
Mannerheimintien runkopuut	3 471: 25	Stadionin etelänpuoleiset istu-	
Maurinkadun pohjoispään is-		tukset	5 188: —
tutus	295: —	Sähköteknillisen laitoksen is-	
Mechelininkadun istutukset....	16 177: 70	tutukset	1 638: —
Merisataman istutukset	9 512: —	Säätytalonpuistikko	12 976: 80
Meritullinkadun pohjoispään		Tehtaanpuisto	40 571: 80
istutus	976: —	Teknillisen korkeakoulun	
Munkkiniemen puistikot	33 389: 80	puistikko	1 424: —

	Mk		Mk
Telakanpuistikko	5 821: —	Vallilan puistikko	11 430: —
Teollisuuskoulun edusta	2 025: —	Vanhankaupungin kirkkomaa	5 000: —
Topeliuksenkadun lehmukset	1 134: 25	Vanhan kirkon puisto	70 224: 85
Topeliuksenpuisto	37 495: 20	Vilhonvuoren valmis osa	15 564: —
Torkkelinpuistikko	8 136: 10	Vuorimiehenpuistikko	8 805: 50
Tähtitorninmäki	163 395: 80	Väinämöisenkadun urheilu-	
Töölön kortteli n:o 509	2 139: —	kentän vierustat	8 293: 70
Töölöntorin istutus	1 668: —	Yhteiskunnallisen korkeakou-	
Ullanpuistikko	5 076: —	lun viereiset istutukset	11 765: —
Urheilukadun puistikot	4 154: 40	Sekalaiset menot	122 603: 75
Vaasanpuistikko	3 538: —		
		Yhteensä	2 760 815: 30

Yleisten töiden pääluokan luvun Istutukset määräraha Erinäiset kaupungin laitosten istutukset jakautui seuraavasti:

	Mk		Mk
Aleksis Kiven koulun istutuk-		Mariankadun 3:n poliisiase-	
set	14 231: —	man istutukset	1 305: —
Annankadun, Käpylän, Snell-		Palolaitoksen istutukset	1 746: —
manin, Tehtaankadun ja		Pauligin huvilan alue	540: —
Vallilan suomenkielisen		Puhtaanapitolaitoksen ja Töö-	
kansakoulun istutukset	6 453: —	lön haarakirjaston istutuk-	
Desinfiomismajalan istutuk-		set	1 600: —
set	2 445: —	Sofianlehdon ammattioppilas-	
Kampin sähköaseman istu-		ja vastaanottokodin istu-	
tukset	578: —	tukset	2 064: —
Kivelän sairaalan istutukset	8 529: —	Sofianlehdon lastenkodin is-	
Kulkutautisairaalan istutuk-		tukset	11 665: 60
set	11 070: 35	Teurastamon istutukset	4 780: —
Käpylän kirjaston istutukset	2 819: —	Topeliuksenkadun kansakou-	
Käpylän poliisiaseaman istu-		lun istutukset	3 552: —
tukset	2 480: —	Tuberkuloosisairaalan istu-	
Lapinlahden kansakoulun is-		tukset	18 859: 35
tukset	3 063: —	Vallilan ruotsinkielisen kan-	
Loviisankadun tuberkuloottis-		sakoulun istutukset	1 391: —
ten asuntotalon istutukset	8 045: —	Vesilinnojen ympäristöt	10 074: 40
Marian sairaalan istutukset ...	75 291: 60		
		Yhteensä	192 582: 30

Tuloa tuottamattomiin pääomamenoihin kuuluvia puistojen uudistöitä varten oli merkitty yhteensä 1 207 200 mk. Uudistöitä voitiin suorittaa työntekijäin ja kuljetusneuvojen puutteessa vain nimeksi. Niittykadun puistikon länsiosan käytävät pohjattiin vuoden viimeisellä neljänneksellä ja Rajasaaren puhdistuslaitokselta ajettiin sinne täytteeksi lietettä n. 500 m³. Varoja käytettiin 63 895 mk. Puistoalueelle Mechelinin- ja Kesäkadun kulmaan ajettiin vähäinen määrä ruokamultaa ja täytteeksi Rajasaaren puhdistuslaitokselta lietettä kustannusten ollessa 3 913: 50 mk. Töölönlahden rantaan Eläintarhan huvilan n:o 9 kohdalle aikaisemmin ajettut kivi- ja täytemaakasat tasoitettiin ja muutama autokuorma multaa hankittiin. Kustannukset nousivat 9 019: 85 mk:aan. V:een 1943 siirtyi uudistymäärärahoja v:sta 1940 1 379 831: 15 mk, v:sta 1941 197 764: 30 mk ja v:sta 1942 995 390: 30 mk.

Taivaskallion istutuksia varten kaupunginvaltuusto myönsi toukokuun 15 p:nä 20 000 mk, josta käytettiin 12 087: 40 mk. Alkoholistien ja irtolaisten sijoittamiseksi työhön kaupunginhallitus myönsi huhtikuun 30 p:nä 112 500 mk ja lokakuun 1 p:nä 150 000 mk. Nämä työntekijät siivosivat kenttiä Kaivopuistossa ja soutustadionin luona sekä käänsivät ja seuloivat kompostikasoja osaston multatarhassa. Varoja käytettiin 149 798: 30 mk.

Katurakennusosaston laskuun suoritettiin pieniä istutusten korjauksia viidessä paikassa, kustannusten ollessa 6 036: 15 mk ja varasto-osaston laskuun tehtiin pari koristelua, 1 837: 60 mk:n kustannuksin.

Vesijohtolaitoksen tiliin hoidettiin uuden vesilinnan kattoistutukset 3 638: 80 mk:n kustannuksin, sähkölaitoksen laskuun karsittiin sähkölinjojen tieltä puita, 2 585: 40 mk:n kustannuksin; ja maatalousosastolle luovutettiin työntekijöitä sadonkorjuuseen, josta oli kustannuksia 10 024: 60 mk.

Sairaustapauksia ja pieniä loukkaantumisia sattui osaston työntekijöille vuoden aikana 64, joiden johdosta yleisten töiden lautakunta myönsi avustuksia 79 erässä 42 miehelle ja 22 naiselle yhteensä 103 388: 20 mk.

Hautausapuna maksettiin 4 perikunnalle yhteensä 10 360 mk, ja ylimääräistä hautausapua yhdessä tapauksessa 2 160 mk.

Osastolta oli sotapalveluksessa koko vuoden tahi osan vuotta 6 työnjohtajaa, 6 puutarhaharjoittelijaa ja 42 työntekijää. Sotapalvelukseen kutsutuille maksettiin palkkoja yhteensä 754 090: 15 mk.

Varsinaisina työpalkkoina maksettiin työntekijöille 3 665 637: 55 mk ja erinäisinä etuina, kansaneläkemaksuja huomioimatta, 1 112 888: 95 mk, mikä on 30.4 % maksetuista palkoista.

Kaupunginpuutarhasta ja taimistosta myydyistä koristekasveista ja niiden taimista saatiin tuloja 247 299: 25 mk, vihanneksista ja vihanneskasvien taimista 125 788: 35 mk, kompostimullasta 26 737 mk, kasvien vuokrauksista juhlatilaisuuksiin 15 242 mk, sekä puistonurmikkojen heinistä ja ruohoista 85 398 mk. Muita tuloja oli 13 971: 25 mk, joten tulot olivat yhteensä 514 435: 85 mk.

Vuoden lopussa oli kasvipuutarhassa 3 617 kasvia toista sataa eri lajia ja laatua, kasvi-huoneissa 19 338, kellarissa, kylmissä kaitioissa ja lavoissa 15 092 ja taimistoissa 73 239 istutuskelpoista ja 39 781 edelleen kehitettävää tainta.

Varasto-osasto. Varasto-osaston toimiston henkilökunnan muodostivat varastopäällikkö, varastokirjanpitäjä, inventtaaja, 3 vakinaista ja 4 ylimääräistä toimistoapulaista sekä lähetti. Sodassa v. 1941 kaatuneen vanhemman toimistoapulaisen virka oli täyttämättä. Varastokirjanpitäjä, 2 vakinaista ja 1 ylimääräinen toimistoapulainen olivat koko vuoden sotapalveluksessa ja heidän tehtäviään samoin kuin avoinna olleen vanhemman toimistoapulaisen virkaan kuuluvia tehtäviä hoitivat toimisissaan olleet virkailijat, minkä lisäksi oli palkattava jonkun verran tilapäistä työvoimaa sekä suoritettava yli-työtä. Päävarastossa, Malminkadun 5:ssä, oli varastonhoitaja, apulaisvarastonhoitaja, varastoesimies ja yksi toimistoapulainen, joka kuitenkin oli koko vuoden sotapalveluksessa. Hänen tehtäviään hoitivat tilapäiset apulaiset. Eri varastoilla oli kullakin varastoesimies sekä tarpeellinen määrä varastoapulaisia. Korjauspajassa oli insinööri, 2 piirtäjää ja 4 toimistoapulaista sekä 2 työnjohtajaa ja tarpeellinen määrä työntekijöitä. Toinen piirtäjä oli koko vuoden ja 2 toimistoapulaista osan vuotta sotapalveluksessa. Samoin oli huomattava osa varastoapulaisista sekä korjauspajan työntekijöistä sota- tai työpalveluksessa.

Osaston tehtävänä oli hoitaa ja pitää kunnossa rakennustoimistolle kuuluvien tarveaineiden, työkoneiden ja työkalujen varastoja sekä korjauspajaa. Paitsi edellämainittua Malminkadun 5:ssä sijaitsevaa päävarastoa oli varastoja Ruoholahdessa, Hakaniemessä ja Toukolassa, jossa myöskin korjauspaja sijaitsee. Osasto huolehti myöskin rakennustoimiston tarveaineiden, työkoneiden ja -välineiden sekä kaluston hankinnasta.

Varastossa oli tammikuun 1 p:nä 1942 rakennustarpeita ja muita tarvikkeita 12 250 748: 75 mk:n arvosta. Vuoden aikana niitä ostettiin 18 233 488: 75 mk:n arvosta ja annettiin käytettäväksi 20 300 778: 20 mk:n arvosta. V. 1943 siirtyneen varaston arvo oli 10 183 459: 30 mk. Eri vuosilta kertynyttä hinnoittelueroa siirrettiin tilinpäätöksessä tuloihin 983 303: 25 mk.

Kertomusvuoden aikana rakennustoimiston eri osastot, kaupungin muut virastot, yksityiset henkilöt sekä valtio käyttivät korjauspajaa ja saivat varastosta tarveaineita rahassa arvioituna seuraavasti:

	Korjauspajatoide- denraha-arvo, mk	Varastosta luovutettujen tarve- veaineiden raha- arvo, mk
Kansliaosasto	7 415: 60	57 117: 50
Katurakennusosasto	1 224 721: 85	11 152 196: 65
Satamarakennusosasto	533 114: 80	2 251 915: 95
Talorakennusosasto	717 952: 95	3 921 508: 75
Puisto-osasto	208 812: 90	73 385: 35
Varasto-osasto	2 060 419: 30	629 912: 65
Korjauspaja	—	1 753 345: 60
Muut kaupungin laitokset	329 621: 45	269 824: 05
Yksityiset ja valtio	101 057: 50	191 571: 70
Yhteensä	5 183 116: 35	20 300 778: 20

Kertomusvuoden aikana samoin kuin edellisenäkin vuonna jouduttiin luovuttamaan rakennustoimiston työkoneita, työkaluja ja -välineitä puolustuslaitoksen käytettäväksi. Niistä sekä muista tilapäisistä vuokrauksista oli vuokratuloja 871 680: 40 mk. Koneiden ja työkalujen satunnaisista myynneistä, erinäisistä korvauksista, maksujen palautuksista y.m.s. oli osastolla tuloja 82 925: 90 mk.

Tilivirasto. Tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, kirjanpitäjä, kassanhoitaja ja 6 toimistoapulaista.

Tilitodistuksia oli v:n 1942 aikana 30 001, laskutuksia 1 946 ja lähetettyjä kirjelmiä 1 570.

Tiliviraston toiminnan laajuus selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Debet, mk	Kredit, mk
Työmäärärahat edellisiltä vuosilta	48 591 355: 87	105 406 301: 22
Vuoden talousarviotyöt	129 249 015: 40	186 084 835: 32
Kaupunginkassan tilit	274 464 706: 07	169 346 435: 50
Kaupungin muiden laitosten tilit	27 868 699: 80	27 868 699: 80
Ylimääräiset työt	52 323 561: 05	49 273 539: 30
Tarveaineet ja korjauspaja	35 669 773: 65	25 486 314: 35
Verohuoltotoimisto	2 609 154: 65	2 609 154: 65
Leski- ja orpokassa	217 693: 50	217 693: 50
Kansaneläkelaitos	355 205: —	355 205: —
Työn ja taistelun laina	66 581: —	66 581: —
Menojäämät	13 831 167: 65	19 109 058: —
Tulojäämät	4 292 015: 05	1 691 400: 80
Rakennustoimiston tulot	6 594 038: 10	8 617 748: 35
Yhteensä mk	596 132 966: 79	596 132 966: 79

Tiliviraston käsikassan rahanvaihto oli kertomusvuoden aikana 34 198 576: 70 mk. Viraston määrärahat olivat 447 216: 50 ja menot 445 620: 55 mk. Nimikkeitä Painatus ja sidonta, Tarverahat ja Korvaus kannannasta varten varatuista määrärahoista kertyi säästöä vastaavasti 327: 95 mk, 248: 50 mk ja 1 019: 50 mk eli yhteensä 1 595: 95 mk.